

Örebro Universitet

Akademien för humaniora, utbildning
och samhällsvetenskap
Sociologi och Socialpsykologi C 61-
90 hp.
Uppsats 15 hp. HT 2011

”Den som inte hoppar är ett gnagarsvin”

En studie om identitetsskapande och grupprocesser inom
supporterkulturen

Författare: Peter Andersson & Sandra Eriksson
Handledare: Daniel Sjödin

ABSTRACT

In this essay, the overall aim is to study group processes and identity formation within the fan culture. The questions the essay intends to answer consists of the importance of fanship for the individual's identity, the creation and maintenance of groups of fans, and fan groups possible impact on the individual's moral attitudes. The essay uses a qualitative approach based on interviews and a shorter observation. The essay's theoretical framework consists of the identity theories of Erving Goffman and George Herbert Mead, Randall Collins's theory of "Interaction Ritual Chains" and Howard S. Becker's labeling theory. The essay shows that the fanship is of great importance for the fans identity making. One of the main reasons is that the involvement with the fan culture began at a young age, and that the fellowship of this culture since then has been of great importance in their upbringing. Furthermore, the essay shows that fan groups are created by a common interest and commitment for a team, and that this group is maintained through collective rituals and acts within the group. The peer pressure and state of mind that occurs when these acts are performed, is to some extent affecting the fans moral attitude, even if you cannot fully pass on the moral responsibility for your actions on the group. In addition to this the essay also identifies a new concept to explain identity- and group processes, as well as the group's influence on individual moral behavior. This term we have chosen to call "level of cultural traditions".

Keywords: fanship, identity, group processes, moral, culture, ritual.

SAMMANFATTNING

I denna uppsats är det övergripande syftet att studera grupprocesser och identitetsskapande inom supporterulturen. De frågeställningar studien avser att besvara utgörs av supporterskapets betydelse för individens identitetsskapande, skapandet och upprätthållandet av supportergruppen och supportergruppens eventuella påverkan på individens moraliska förhållningssätt. Studien tillämpar ett kvalitativt angreppssätt baserat på intervjuer och en kortare observation. Uppsatsens teoretiska ram består av Erving Goffmans och George Herbert Meads identitetsteorier, Randall Collins teori om "Interaction ritual chains" och Howard S. Beckers stämplingsteori. Studien visar att supporterskapet är av stor betydelse för supportertrarnas identitetsskapande, detta bland annat då engagemanget med supporterulturen påbörjades redan i ung ålder och har följt de under deras uppväxt. Vidare visar studien att supportergrupper skapas genom ett gemensamt intresse och engagemang för en förening och att denna grupp upprätthålls via kollektiva ritualer och handlingar inom gruppen. Det grupstryck och sinnestillstånd som uppstår när dessa handlingar utförs påverkar sedan till viss del supportertrarnas moraliska förhållningssätt, även om man inte helt kan lägga över det moraliska ansvaret för sina handlingar på gruppen. Utöver detta identifieras även ett nytt begrepp för att kunna förklara identitets- och grupprocesser, såväl som gruppens påverkan på individens moraliska förhållningssätt. Detta begrepp har vi valt att kalla "nivå av kulturella traditioner".

Nyckelord: supporterskap, identitet, grupprocess, moral, kultur, ritual.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.1 FORSKNINGSPROBLEM.....	1
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	2
1.3 AVGRÄNSNING	3
1.4 DISPOSITION	3
1.5 TIDIGARE FORSKNING.....	3
1.5.1 <i>IDENTITET</i>	4
1.5.2 <i>ALLMÄNT OM GRUPPROCESSER OCH SUPPORTERSKAP</i>	5
1.5.3 <i>HULIGANISM</i>	6
2. TEORI	8
2.1 IDENTITET	8
2.1.1 <i>GEORGE HERBERT MEAD</i>	8
2.1.2 <i>ERVING GOFFMAN</i>	9
2.2 GRUPPROCESSER OCH RITUELL INTERAKTION	9
2.2.1 <i>RANDALL COLLINS</i>	10
2.2.2 <i>HOWARD S. BECKER</i>	11
2.3 KRITISKA REFLEKTIONER OCH TEORETISK DISKUSSION	11
3. METOD	13
3.1 METODVAL	13
3.2 URVAL.....	13
3.2.1 <i>PRESENTATION AV INTERVJUPERSONER</i>	14
3.3 GENOMFÖRANDE.....	15
3.3.1 <i>INTERVJUER</i>	15
3.3.2 <i>KORTARE OBSERVATION</i>	16
3.4 VAL AV ANALYSMETOD	16
3.5 ETISKA FÖRHÅLLNINGSSÄTT.....	17
3.6 FÖRFÖRSTÅELSE.....	17
3.7 VALIDITET OCH RELIABILITET	18
4. RESULTAT OCH ANALYS	20
4.1 HOCKEYMATCH PÅ ERICSSON GLOBE ARENA 2011-11-14	20

4.2 INTERVJUER MED SUPPORTRAR.....	22
4.2.1 <i>SUPPORTERSKAPETS BETYDELSE FÖR INDIVIDENS IDENTITET</i>	22
4.2.2 <i>SKAPANDET OCH UPPRÄTTHÅLLANDET AV SUPPORTERGRUPPEN</i>	27
4.2.3 <i>SUPPORTERGRUPPENS PÅVERKAN PÅ INDIVIDENS MORALISKA FÖRHÅLLNINGSSÄTT</i>	31
5. SLUTDISKUSSION	33
REFERENSLISTA	37
TRYCKTA KÄLLOR	37
VETENSKAPLIGA ARTIKLAR	38
OTRYCKTA KÄLLOR.....	38
BILAGOR	40
BILAGA 1 OBSERVATIONSPUNKTER.....	40
BILAGA 2 INTERVJUGUIDE.....	41
BILAGA 3 ARBETSDELNING	43

1. INLEDNING

1.1 FORSKNINGSPROBLEM

”Vissa folk tror att fotboll är lika viktigt som liv och död. Jag kan försäkra dem om att den är betydligt viktigare än så”.¹

Människan är i grunden en social varelse och våra liv präglas av delaktighet i många olika grupper. Dessa grupper utgörs av sociala gemenskaper på olika nivåer såsom exempelvis familjegrupper, arbetsgrupper, men också grupper som man väljer att ingå i på grund av ett gemensamt intresse. Ett exempel på en sådan grupp är människor som delar samma religiösa tro. I Sverige har den kristna kyrkan historiskt utgjort en av de största sociala gemenskaperna i samhället, något som sedan successivt förändrats och i kyrkans ställe har andra gemenskaper trätt fram. En av de största rörelserna i denna utveckling är idrottsrörelsen som sedan början av 1900-talet stegvis vuxit fram som en av de största sociala gemenskaperna.² Allt eftersom idrottsrörelsen ökade i omfattning och deltagande så växte även intresset för idrotten hos allmänheten, ett intresse som med tiden ligger till grund för bildandet av flera olika supportergrupper. Denna studie har som övergripande syfte att studera gruppprocesser och identitetsskapande med utgångspunkt i svensk supporterkultur. Genom att studera gruppprocesser inom supporterulturen hoppas vi få en inblick i hur en individs identitet och uppfattning om sig själv bildas ihop med andra, och hur en grupp bildas och upprätthålls.

Supporterskap har under historien flertalet gånger ändrat form och innebörd. Under idrottens tidiga år var supportrarna ofta engagerade i sin klubb på ett personligt plan. Inom fotbollen kunde detta exempelvis handla om att man hjälpte laget med gräsklippning före match eller tvätt av lagets matchtröjor. Detta kom med tiden att förändras i takt med den ökade industrialiseringen av samhället. En allt mer specialiserad arbetsdelning ledde till att den ”välvillige supportern” ersattes av specialister på området, såsom anläggningsarbetare och materialförvaltare. Klubbarna blev och i med detta allt mer distanserade från sina supportrar. Från att ha varit en personligt engagerad aktör i klubben förpassades supportrarna nu istället till läktarplats. Det som skett är alltså ett särskiljande mellan supportrar och förening där dessa inte längre är ett med varandra, supporterskapet utövades alltså nu mer på avstånd. Under 1970-talet mynnade denna utveckling ut i bildandet av ett flertal supporterföreningar inom såväl ishockey som fotboll. De största av dessa till Stockholmsklubbarna AIK, Djurgården och Hammarby. Karaktäristiskt för dessa föreningar är alltså att de tar formen av egna fristående grupper med en egen struktur, kultur och normer, separerat från idrottsföreningen.³

I dessa föreningar är själva stöttandet och intresset för laget det som gruppen fokuserar på och läktaren utgör deras scen, en plats där de själva är aktörer och visar upp sig, den så kallade ”supporterklacken”. På denna nya scen utspelas ett starkt engagemang för laget och det är ur denna scen som även andra intressen och fenomen har vuxit fram, bland annat det idrottsrelaterade våldet. Våld och bråk i samband med idrott var under 1970-talet inget nytt, men utvecklingen åt en mer organiserad våldsutövning var desto nyare.⁴ Inom

¹ Engstrand, Magnus (2003), *Fotboll och religion*, Stockholm: Proprius förlag, S. 165.

² *Idrotts-Sverige, En presentation av Riksidrottsförbundet*,
http://www.rf.se/ImageVault/Images/id_165/scope_128/ImageVaultHandler.aspx

³ Brännberg, Tore (1993), ”Huliganism – ett drama i offentligheten”, i Brännberg, Tore, (red.), *Mellan karneval & huliganism*, Floda: Zenon, S. 47 ff.

⁴ Ibid. S. 52 f.

supporterföreningarna i Stockholmsområdet började vissa medlemmar på 1980-talet att organisera sig i så kallade ”firmor”. De aktiviteter som dessa grupper ägnade sig åt, är det som ofta klassas som huliganism. Huliganism är dock ett svårdefinierat begrepp och fungerar ofta som ett samlingsbegrepp på en mängd våldsinspirerade beteenden. Dessa personer utvecklade snabbt en egen kultur och stil där huliganen klädde sig i dyra märkeskläder samtidigt som den ”vanlige” supportern fortfarande gestaltade sitt supporterskap genom att exempelvis bära matchtröja och halsduk.⁵ Genom detta sker alltså ytterligare en distansering från ursprungssupportern där firmornas egna skapade stil utgör deras egna ”matchtröjor”.

Ett stort antal människor i Sverige besöker årligen en fotbolls- eller hockeyarena, oavsett om man kallar sig supporter, ”huligan” eller om man i första hand ser sig själv som en åskådare. Ett Stockholmsderby i fotboll lockar en publik på omkring 25 000 personer.⁶ Det är dock knappast troligt att samtliga av dessa har ett brinnande fotbollsintresse utan det är viktigt att komma ihåg att en fotbollsarena idag inte enbart är en plats för idrottslig utövning utan också en plats för kollektiv samverkan där människor med gemensamma intressen agerar tillsammans.⁷ Oavsett graden av engagemang kan man alltså tydligt konstatera att idrotten och den tillhörande kulturen har en viktig social betydelse.

Idrottssupportrar med tillhörande våldsbenägna undergrupper är idag en ofta omskriven grupp i media och problemen med våldsbeteenden runt matcher kostar samhället enorma summor varje år. Den senaste vändningen i debatten kring vem som ska ta på sig ansvaret för problemen är att de klubbar som drivs i bolagsform från och med november 2011 blir betalningsansvariga för de polisinsatser som matcherna innebär.⁸ Supportergrupper och dess beteenden utgör uppenbarligen ett samhällsproblem och därför vill vi med denna studie uppnå en ökad förståelse för den grupp som supportrar utgör och därigenom bidra med kunskap om supporterkultur som samhällsfenomen.

1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Det övergripande syftet med studien är att studera grupprocesser och identitetsskapande inom supporterkulturen. Vad är det som får individer att då de ingår i en supportergrupp känna en stark gemenskap och samhörighet? Vad finns det för handlingar och symboler i gruppen och vilken mening kan symbolerna tillskrivas? Då studien ser identitet som en ständigt pågående process och som något som utvecklas i mellanmänniska möten, utgör grupprocesser en viktig del i hur individen ser på sin identitet. En av studiens utgångspunkter är att alla grupper skapar sin egen moral. Skiljer sig moralen i en supportergrupp från individens egen grundmoral? De frågor som ska besvaras av studien är:

Vilken betydelse har supporterskapet för individens identitetsskapande?

På vilket sätt skapas och upprätthålls supportergruppen?

Påverkar supportergruppen individens moraliska förhållningssätt, i sådana fall hur?

⁵ Green, Anders (2010), ”Hur viktig är fotbollen för fotbollshuliganismen? En skandinavisk betraktelse”, i Havelund, Jonas, Joern Lise och Rasmussen Kristian, (red.), *Fotboll och huliganism i Skandinavien*, Malmö: idrottsforum.org, S 101-106.

⁶ Djurgården fotbolls officiella hemsida: <http://dif.se/2011/09/19/djurgarden-bast-i-stan/>

⁷ Brännberg, Tore (1993), S. 53.

⁸ Ordninglagen (1993:1617) i Regeringskansliets rättsdatabaser, kap 2 § 26
<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19931617.htm>

1.3 AVGRÄNSNING

Studien kommer att avgränsas i flera avseenden. Den supporterkultur som studien berör är enbart den som finns i Sverige och är kopplad till ishockey och fotboll på elitnivå. Detta då supporterkulturen är som störst inom just ishockey och fotboll, räknat i antal supporterklubbar och registrerade medlemmar.⁹ Då supporterkulturen i stor utsträckning är en maskulin kultur där majoriteten är män, har intervjuerna i denna studie också uteslutande utförts med män.¹⁰ Vidare har ingen vikt vid urvalet av informanter lagts vid deras respektive lagtillhörighet, då syftet med studien är att studera supporterskap i allmänhet. Dock är det svårt att helt bortse från vikten av klubbens supporterkultur då den spelar en stor roll för identitetsskapandet och grupprocesserna. Ingen vikt kommer heller att läggas vid intervjupersonernas eventuella religiösa tillhörighet eller vid deras etniska bakgrund. Eftersom syftet med studien är att studera grupprocesser och identitetsskapande inom supporterkulturen kommer inte heller något större fokus läggas vid huliganism. Däremot är det ändå viktigt att ta hänsyn till denna forskning, eftersom huliganismen ofta ses som en produkt av supporterkulturens ökande organisering och omfattning i Sverige under 1970-1980 talet.¹¹

1.4 DISPOSITION

Studien inleds med en presentation av forskningsområdet med tillhörande syfte och frågeställningar. Därefter följer avsnitt om studiens avgränsning, och tidigare forskning. Teoridelen av studien inleds med en presentation av de teorier som behandlar supporterskapets betydelse för identitetsskapandet, följt av de teorier som ligger till grund för analys av grupprocesser. Därefter presenteras studiens kvalitativa metodavsnitt. Avsnittet inleds med metodval och tar sedan upp studiens urval, presentation av intervjupersonerna, genomförande av observation och intervjuer, val av analysmetod, etiska förhållningssätt, förförståelse och validitet.

Efter metoddelen presenteras studiens resultat och analysavsnitt. Avsnittet inleds med en resultat- och analysredovisning av observationen, detta följt av en presentation och analys av intervjumaterialet. Intervjuredovisningen har delats upp i enlighet med studiens tre frågeställningar och presenteras i separata delar, för att sedan avslutas med en kort sammanfattning. Avslutningsvis förs en slutdiskussion där det sammantagna resultatet av studien presenteras och diskuteras.

1.5 TIDIGARE FORSKNING

Historiskt sett har forskningen rörande idrott ofta fokuserat på själva spelet i sig och dess utveckling. På senare år har dock åskådaren och supportrarna fått ökad forskningsuppmärksamhet. Däremot har majoriteten av den tillgängliga forskningen på supporterkultur haft våld och huliganism som forskningsfokus.¹² Då detta inte är forskningsfokus för denna studie har vi fått använda de delar av den befintliga forskningen

⁹ Inrikesdepartementet (1998) *Trygghet och trivsel vid idrottsevenemang*, Stockholm: Regeringskansliet, S. 22.

¹⁰ Estrada, Felipe & Tryggvesson, Kalle (2001), "Fotboll kräva dessa drycker" *Alkohol, fotboll och manlig kamratskap*, i Nordisk Alkohol- & Narkotikatidskrift Vol 18 (3), S. 245 f.

¹¹ Brännberg, Tore (2010), "Att dekonstruera begreppet huliganism", i Havelund, Jonas, Joern Lise och Rasmussen Kristian, (red.), *Fotboll och huliganism i Skandinavien*, Malmö: idrottsforum.org, S 68 f.

¹² Estrada & Tryggvesson (2001), S.246.

som vi ansett vara relevant för att studera grupprocesser och identitetsskapande inom supporter-kulturen. Vad gäller den forskning som använts har den inhämtats dels genom sökning på nyckelord som ”supporter” och ”grupprocess” i databasen PsycInfo, och dels via sökning på liknande sökord i Örebro Universitetsbiblioteks katalog. Utöver detta har även en artikel ur en tidsskrift inhämtats. Denna artikel inhämtades då den i flera andra forskningar används som referens. Inom den forskning vi valt att använda oss av kan tre huvudområden urskiljas, nämligen identitet, grupprocesser och huliganism. Nedan följer en sammanfattning av tidigare forskning på dessa områden.

1.5.1 IDENTITET

Från och med 1990-talet började forskningen om supporterskapets betydelse för identiteten få ökad uppmärksamhet. Felipe Estrada och Kalle Tryggvesson publicerade 2001 en artikel i Nordisk alkohol & narkotika tidskrift där man i forskningen om identitetsskapande inom supporter-kulturen urskiljer tre centrala teman. Dessa utgörs av maskulinitet, tillhörighet och deltagande. Med maskulinitet avses bland annat att det är en klar majoritet män som är involverade i och intresserade av fotboll. Intresset för fotboll är för supportrarna ofta något som de genom sin far blivit insocialiserade i. Fotbollen innebär ofta olika uttryck för känslor och attityder och dessa ses ofta som en del av manligheten och supporter-kulturen kännetecknas ofta av en stark gemenskap, fysisk styrka, lojalitet gentemot klubben.¹³ Ytterligare forskning pekar också på att den gemenskap som råder inom supporter-kulturen är av betydelse för individernas identitetsskapande.¹⁴ Språket som används inom kulturen innehåller ofta sexuella referenser. Dessa faktorer bidrar sammantaget till att upprätthålla maskuliniteten inom supporter-kulturen. Den andra aspekten, tillhörighet, går ut på att individen upplever att man tillhör det lag man följer. För individerna ses tillhörigheten som något viktigt då den möjliggör att man i förhållande till andra supportrar kan uppleva en jämlikhet. Den kollektiva gemenskapen som supporterskap innebär medför att det ges lite utrymme för det personliga. Det som räknas i sammanhanget är det man kollektivt gör tillsammans för laget, exempelvis sjunga eller klä sig lika. En ”riktig” supporter är därmed en person som är väl införsatt med lagets hejramsor och någon som investerar både tid och pengar för att kunna följa sitt lag. Deltagandeaspekten handlar om att man som supporter har ett aktivt deltagande. Därmed gör man ofta matchsituationen till en viktig händelse där man hoppas att ens supportande och deltagande ska bidra till seger för laget.¹⁵

Magnus Engstrand (2003) menar att de känslor som fotboll framkallar för supportrarna kan vara så starka att de kan påverka hela deras vardag. Känslorna under en match varierar för de riktigt hängivna fansen från ren lycka till en symbolisk dödsupplevelse. För dessa personer kretsar stora delar av deras liv kring fotbollen och dess resultat och när laget har vunnit blir supporterens identitetskänsla förstärkt. Engstrand (2003) redogör för en amerikansk studie gjord av ett läkemedelsföretag där 45 % av de supportrar vars favoritlag förlorat upplevde fysiska besvär såsom magproblem och sura uppstötningar. Motsvarande siffra för de vars favoritlag vann uppgick till 4 %. Poängen är alltså att dessa personer tillskriver sitt favoritlag en så pass stor del av sin identitet, något man skulle kunna jämföra med den nationsidentitet många tillskriver sig när landslaget spelar.¹⁶

¹³ Estrada & Tryggvesson (2001), S. 245 f.

¹⁴ Inrikesdepartementet (1998), S. 177 f.

¹⁵ Estrada & Tryggvesson (2001), S.247 f.

¹⁶ Engstrand (2003), S. 152 ff.

I boken "Från gentleman till huligan" menar Torbjörn Andersson och Aage Radmann (1998) att en av anledningarna till att man blir supporter och i vissa fall även huligan är att man under sin uppväxt saknat gemenskap och kommunikation inom familjen. Detta har lett till att individerna istället valt att söka denna gemenskap inom supporterklacken. Genom detta medlemskap blev man bekräftad och den utgjorde också ett sätt att synas på. Klacken utgör därmed också en del av medlemmarnas identitet.¹⁷

Inom supporterkulturen kan man också se att alkoholkonsumtion har en viktig betydelse. Lika viktig som gemenskapen är för identitetsskapandet anses alkohol vara för gemenskapen. Detta troligtvis för att många supportrar ser matchen som en festsituation där alkoholen utgör en symbol på samma sätt som ramsorna och klädseln. Forskningen visar dessutom att de som inte brukar alkohol får hårdare än andra supportrar anstränga sig för att visa sin hängivenhet. Detta exempelvis genom att vara mer aktiv och vara mer kunnig om laget än de andra. Alkoholen skapar förutsättningar för en tillvaro där alla hämningar sätts ur spel. Det blir enklare att söka kontakt med andra samtidigt som det i större utsträckning blir enklare att delta i klackens aktiviteter och i och med detta utgör alltså alkoholkonsumtion en väg in i gemenskapen.¹⁸

1.5.2 ALLMÄNT OM GRUPPROCESSER OCH SUPPORTERSKAP

Vanligt forskningsfokus vid forskning på grupper och grupprocesser är att studera så kallade "inne- och utegrupper". En innegrupp definieras ofta som en starkt sammanhållen grupp och karaktäriseras just genom att stänga ute andra grupper genom exempelvis konstruerade fördomar. En stor del av den tidigare forskningen på området har fokuserat på negativa aspekter av innegrupper som exempelvis att kartlägga rasism och andra sociala problem i samhället.¹⁹ Problematiken bottnar alltså i att vissa grupper dömer och stänger ute andra grupper och därmed skapar klyftor i samhället. Forskningen har bland annat kommit fram till att medlemskap i innegruppen bidrar till att skapa en positiv självbild och självkänsla hos individen, detta då man känner sig som del av en privilegierad grupp i kontrast mot "de andra".²⁰ Forskning på supportergrupper som exempel på en innegrupp har genomförts på flera sätt. Ett av resultaten från denna forskning har visat att sammanhållningen i gruppen blir starkare då gruppen kränks eller känner sig hotad. Man har bland annat visat att hemmasupportrar under en match i större utsträckning upplevde sig hotade av bortalagets supportrar än tvärtom. Detta då bortasupportrarna uppfattades som inkräktare på hemmasupportrarnas mark. Detta var dels något som stärkte hemmasupportrarnas gemenskap, men även något som ökade risken för aggressiva tendenser hos hemmasupportrarna.²¹

1996 tillsatte Inrikesdepartementet en arbetsgrupp där forskningsfokus var att motverka våld i samband med idrott. I detta arbete gjordes också viss forskning på supportrar och supporterskap, närmare bestämt vilka motiv och drivkrafter till varför man väljer att ansluta sig till en supporterförening. För att svara på detta pekade forskningen bland annat ut två

¹⁷ Andersson, Torbjörn & Radmann, Aage (1998), *Från Gentleman till Huligan – Svensk fotbollskultur förr och nu*, Stockholm: Symposion, S. 127.

¹⁸ Estrada & Tryggvesson (2001), S. 248-257.

¹⁹ Gaertner, S.L., Dovidio, J.F. & Bachman, B.A. (1996), "Revisiting the contact hypothesis: The induction of a common ingroup identity", *International Journal of Intercultural Relations*, vol. 20, no. 3-4, pp. S. 272 f.

²⁰ Wann, D. L., Grieve, F. G., Waddill, P. J., & Martin, J. (2008), Use of retroactive pessimism as a method of coping with identity threat: The impact of group identification. *Group Processes & Intergroup Relations*, 11(4), S. 440 f.

²¹ Ibid, S. 539.

generella bakgrunder till supporterskap. Den ena bakgrunden karaktäriseras av att supportern själv har idrottat och redan i tidig ålder utvecklat en känsla för favoritlaget. Den starkaste drivkraften utgörs av det egna idrottsintresset och sympatin för favoritlaget. Vad gäller supporterns övriga bakgrund kan den variera mellan att vara allt ifrån stabil till ostabil. Den andra generella supporterbakgrunden utgår från att individen saknar egen idrottsbakgrund och att kontakten med favoritlaget kom i relativt sen ålder. Den första kontakten med laget kom genom individens kompisar och dessa påverkade individen att ansluta sig till supporterskapet. Individens övriga bakgrund kan även här vara väldigt skiftande. Gemensamt för båda typer av supportrar är att man valt att ansluta sig till supporterföreningen för att finna gemenskap och spänning, detta då människor i allmänhet anses ha ett behov av att känna tillhörighet och att man passar in i ett sammanhang.²²

1.5.3 HULIGANISM

Huliganism är idag ett relativt välutforskat område inom sociologin. Det starka forskningsfokus huliganism har bottnar i uppfattningen om den som ett allvarligt samhällsproblem.²³ En majoritet av forskningen som har bedrivits pekar på att huliganism bör förstås som ett beteende med sitt ursprung inom supporterkulturen. Forskningens fokus ligger ofta i att finna olika förklaringar till beteendet för att lättare förstå och förklara varför vissa individer väljer att utöva våldshandlingar i lagets namn. Inom forskningen tar man fram fyra huvudorsaker: stark kollektiv identitet inom gruppen, medias rapportering, socioekonomiska förutsättningar samt sportens våldsamma karaktär.²⁴ Vad gäller huliganernas kollektiva identitetskänsla härstammar denna ofta från en tydlig "vi och dem" mentalitet. Denna mentalitet är sprungen ur det faktum att det är väldigt vanligt att de olika firmorna och dess huliganer identifierar sig med den region eller stad deras favoritlag kommer ifrån. Detta leder till en ännu starkare identifiering då klubben inte bara representerar en idrottsförening utan ofta också ett helt geografiskt område.²⁵ Inom forskningen kring medias roll för huliganismens utveckling pekar mycket på att den har en nyckelroll. Man menar att medias rapportering kring huliganhandlingar i samhället ofta fungerar som en typ av bekräftelse för deras beteende. Med andra ord, blir man som firma omskriven i media så bidrar det till att den omnämnda firman förstärker sin position gentemot andra konkurrerande firmor. I kampen mellan firmorna är det därmed viktigt att genom media inhysa så mycket respekt som möjligt, såväl hos allmänheten som hos andra huliganer.²⁶

Socioekonomiska förklaringar till huliganism är ett relativt vanligt angreppssätt för att förklara beteendet. I dessa fall tittar man bland annat på huliganernas sociala bakgrund där det ofta lyfts fram att majoriteten av huliganerna kommer från arbetarklassområden där exempelvis arbetslöshet är högre än i andra områden. Arbetslöshet är en faktor som tenderar att öka förutsättningarna för kollektivt våldsamt beteende, exempelvis rasistiska våldshandlingar och upplopp.²⁷ Dock menar annan forskning att det inte är personer som

²² Inrikesdepartementet (1998), S. 20 f.

²³ Braun, R. & Vliegthart, R. (2009), "Violent Fan Fluctuations: A Diffusion Perspective To Explain Supporters' Violence", *Mobilization: An International Journal*, vol. 14, no. 1, S. 23 f.

²⁴ Braun, R. & Vliegthart, R. (2008), "The Contentious Fans. The Impact of Repression, Media Coverage, Grievances and Aggressive Play on Supporters' Violence", *International Sociology*, vol. 23, no. 6, S. 798.

²⁵ *Ibid*, S. 800.

²⁶ Dunning, E., Murphy, P. & Williams, J. (1986), "Spectator violence at football matches: Towards a sociological explanation", *British Journal of Sociology*, vol. 37, no. 2, S. 238 f.

²⁷ Braun, R. & Vliegthart, R. (2008), S. 803.

kommer från de lägre nivåerna av arbetarklassen som oftast engagerar sig i huliganaktiviteter, utan snarare individer från de övre nivåerna av arbetarklass, exempelvis egna företagare och tjänstemän.²⁸ Den fjärde av de mest vanliga diskurserna kring huliganism behandlar händelserna på idrottsplanens betydelse för bråk under eller efter match. Studier visar att under matcher med mycket fysiskt spel och våldsamma händelser är riskerna större för oroligheter och bråk.²⁹

Då den tidigare forskningen om supporterkultur i stor grad är genomförd i syfte att förklara samhällsproblem som exempelvis våld och huliganism i samband med idrottsarrangemang, tillämpar denna studie istället ett perspektiv som lägger fokus på en mikronivå. Denna studie kan således på ett nytt sätt bidra med en ökad förståelse vad gäller individernas identitetsskapande i en supportergrupp såväl som kunskap om orsaker till supportergruppens framväxt, upprätthållande och moraliska påverkan på individen. Genom att tillämpa detta forskningsperspektiv kan man alltså i vår mening lättare identifiera bakomliggande variabler till fenomenen.

²⁸ Collins, Randall (2008), *Violence, A micro-sociological theory*, Princeton: Princeton University, S. 316.

²⁹ Braun, R. & Vliegenthart, R. (2008), S. 806 f.

2. TEORI

2.1 IDENTITET

Identitetsbegreppet inom socialpsykologin är ett mångfacetterat begrepp, med gemensam nämnare att man lägger stor vikt vid mellanmännsliga möten. Vi har i denna studie valt att definiera identitet som något föränderligt och som en process. Tanken är inte att presentera olika faser i ett identitetsskapande eller visa olika "identiteter", utan snarare att studera hur människor framställer sin identitet som en komplex berättelse bestående av olika influenser och roller. Genom denna identitetssyn blir det lättare se förhållandet mellan individen och gruppen och hur detta påverkar individen.³⁰ Nedan presenteras två av dessa teoretiska synsätt:

2.1.1 GEORGE HERBERT MEAD

George Herbert Mead är en av de mest framstående socialpsykologerna och är upphovsman till flera teorier. En av de mest använda är teorin om "I and Me". Mead menar att en individs identitet utgörs av en relation mellan I (jag) och Me (mig), något som resulterar i skapandet av ett Self (själv). För att kunna skapa en personlig identitet är individen tvungen att förstå sig själv utifrån ett visst socialt sammanhang och vissa sociala processer. Detta är något som pågår under hela livet då man under olika livsfaser kontinuerligt interagerar med andra människor som formar dig, dels genom signifikanta andra (exempelvis föräldrar och syskon) men dels också genom generaliserande andra (exempelvis samhället och andra grupper).³¹

I representerar det spontana, nyskapande och kreativa, det vill säga det vi känner, gör och tänker i nuet. Aspekten av I i den personliga identiteten skulle kunna tolkas som det unika i individen, subjektet. Genom I kan vi till exempel få spontana känslor och infall. Dessa infall relaterar sedan till vårt Me, objektet i identiteten, den samhälleliga delen innehållande samhällets moral som i sin tur påverkar hur individen ser på sitt I. Vi kan bara bli medvetna om jaget (I) när vi omvandlar det till ett mig (Me), något som vi minns att vi gjort och som vi bedömt utifrån samhällets normer och moral. Mead menar alltså att Me präglar den personliga identiteten genom en slags samhällelig kontroll och gör att individen handlar som den förväntas att göra av samhället.³²

I och Me samspelar sedan kontinuerligt med varandra och resulterar i skapandet av ett Self. Ens jag är alltså inget man själv kan påverka eftersom det härstammar från ens samlade erfarenheter (Me). Mead menar alltså att vår uppfattning om oss själva alltid är påverkad av andra människor, vi antar och sätter oss in i andras attityder och genom detta perspektivtagande blir I en del av vårt Me. Men att vi är beroende av samhället och kulturen för att förstå oss själva, betyder inte att I är helt maktlöst, nya möten och nya situationer ändrar och påverkar oss. Det är just samspelet mellan I och Me som är det fundamentala och det som sammantaget skapar en individs identitet.³³

³⁰ Johansson, Thomas & Lalander, Philip (2010), *Vardagslivets socialpsykologi*, Malmö: Liber S. 98.

³¹ Heidegren, Carl-Göran (2009), *Erkännande*, Malmö: Liber S. 16 f.

³² Ibid. S. 16 f.

³³ Jenkins, Richard (2008), *Social identity, Third edition*, London: Routledge S. 62.

2.1.2 ERVING GOFFMAN

En av Erving Goffmans mest kända teorier är den som ofta benämns som den ”Dramaturgiska modellen”. Denna modell präglas av Goffmans syn på identitet (själv) som något bestående av olika roller vi spelar i vårt dagliga liv. Modellen går ut på att jämföra mänskliga möten och interaktioner med en teaterscen. Denna scen karaktäriseras av dels en ”frontstage” och dels en ”backstage”. När man agerar på scenens frontstage (främre region) så spelar man ut den roll som förväntas av situationen. Befinner sig personen exempelvis på en buss så spelar man således rollen som bussresenär. När man befinner sig backstage (bakre region) så spelar individen ingen aktiv roll, utan befinner sig exempelvis ensam i sitt hem. Backstage utgör alltså en plats där individen kan hämta andan och ”träna” på sina olika framträdanden och roller.³⁴

I framträdandet och iscensättandet av våra roller är det viktigt att rollen man vill förmedla faktiskt erkänns av den aktuella publiken. För att underlätta detta ägnar vi oss åt så kallad ”Intrycksstyrning”. Med intrycksstyrning menas att man med hjälp av olika tekniker vill framställa sig själv på det sätt som förväntas av situationen. Målet är alltså att andra människor erkänner individen på det sätt han vill bli erkänd, och som situationen kräver.³⁵ Begreppen ”uppträdande” och ”manér” är enligt Goffman två nyttiga verktyg för detta ändamål. Med uppträdande menas att man genom olika knep försöker upprätthålla sin personliga fasad, genom val av exempelvis kläder och vilken bil man kör. En rik person skulle således visa upp sin personliga fasad genom att exempelvis köra en fin sportbil. Med manér åsyftas våra gester och vår fysiska framtoning. Hur vi går, står, pratar och för oss är alla viktiga delar för att tala om vilka vi är, men framförallt vilka vi vill vara.³⁶

Vidare är det viktigt att lyfta fram vikten av att hålla isär sina roller, att man inte i sitt framträdande plötsligt byter roll. Hela interaktionen bygger på att alla inblandade har en gemensam definition av situationen. Skulle exempelvis en kirurg mitt under pågående operation plocka upp sin mobiltelefon och påbörja ett gräl med sin fru så uppstår stor förvirring i samtliga närvarande personers rolltagande. Därför är det av största vikt att alla spelar sina roller utifrån de givna förutsättningarna, att alla har en gemensam definition av situationen.³⁷

Goffman jämför alltså social interaktion med en teaterföreställning där uppbyggnaden av aktörernas identitet sker genom interaktion då aktörerna har gjort en gemensam definition av situationen. Fundamentalt är alltså då att de personer man i sin roll framträder inför faktiskt tar framträdandet på största allvar. Med andra ord förväntas det att publiken erkänner aktören och att den roll och de egenskaper han förmedlar är autentiska. Publiken förväntar sig med andra ord att aktören verkligen besitter de egenskaper han framför.

2.2 GRUPPROCESSER OCH RITUELL INTERAKTION

Inom sociologin och socialpsykologin är grupprocesser ett vanligt förekommande forskningsområde. Vi kommer i denna studie att använda oss av Richard Jenkins (2008) definition på en grupp där han menar att en grupp definieras genom medlemmarnas relation till varandra, en relation som präglas av att man har någonting gemensamt och att man också

³⁴ Goffman, Erving (2007), *Jaget och maskerna*, Stockholm: Norstedts akademiska förlag S. 207.

³⁵ Ibid. S. 183 ff.

³⁶ Engdahl, Emma (2009), *Konsten att vara sig själv*, Malmö: Liber S. 43 f.

³⁷ Goffman (2007), S.220.

är medveten om sitt medlemskap.³⁸ Vad gäller gruppprocesser så ses dessa i studien som upprepade händelser som äger rum inom supportergruppen, händelser som möjliggör för gruppens upprätthållande och definierar gruppens syfte.

2.2.1. RANDALL COLLINS

En teoretiker som forskat på gruppprocesser och interaktionsritualer är Randall Collins. Han har i sin forskning till stora delar inspirerats av Émile Durkheims och Erving Goffmans teorier om interaktionsritualer. I dessa teorier tolkas bland annat sociala fenomen som religion ur ett ritualperspektiv. Durkheim menade exempelvis att styrkan i religiösa trosuppfattningar inte i första hand är teologisk utan handlar om sociala ritualer som får de troende att känna samhörighet med varandra. Trosuppfattningen blir då närmast en symbol för gruppens ändamål och något att enas kring. Därmed är det oväsentligt vilken religiöst samfund man tillhör, det som alla religioner har gemensamt är istället två saker: alla medlemmar tror på samma sak, och vissa ritualer utförs kollektivt av samtliga medlemmar.³⁹

Collins lyfter i sin bok "Interaction ritual chains" bland annat fram en generell modell för sociala ritualer och gruppskapande. Denna modell innehåller fyra huvudkomponenter. För det första menar Collins att gruppen måste vara fysiskt samlad. Är gruppen fysiskt samlad så genereras vad Collins kallar "emotionell energi". Denna energi gör att gruppmedlemmarna upplever sig som starkare i gruppen än vad de skulle gjort som enskilda individer. Styrkan och känslan av gemenskap möjliggör för individen att göra och uppnå saker i gruppen som den inte skulle kunna gjort på egen hand. Denna energi sprids mellan gruppens medlemmar och utgör essensen i gemenskapen. Den andra komponenten går ut på att handlingar måste ritualiseras. Det kollektiva handlandet måste utföras gemensamt och på samma sätt, exempelvis en publik som klappar i takt på en konsert. Genom att kollektivt utföra samma ritual blir det möjligt för gruppen att uppleva sig själv som just en grupp.⁴⁰

Vidare så måste det vara tydligt vilka som ingår i gruppen och vilka som inte gör det. Detta kan exempelvis åstadkommas genom att man inom gruppen kommer överens om vissa symboler och attribut som visar gruppmedlemmarnas tillhörighet. Exempel på detta skulle inom kristendomen kunna vara att bära kors. Avslutningsvis menar Collins att gruppmedlemmarna måste uppleva en gemensam sinnesstämning eller emotionell upplevelse.⁴¹ Om dessa fyra komponenter uppfylls så uppstår förutsättningar bland annat för en gruppsolidaritet, det vill säga känslan av tillhörighet i en grupp. I det gemensamma kollektivet uppstår emotionell energi som får individen att uppleva sig själv som i en annan tillvaro präglad av förhöjd självkänsla, styrka och välmående. Ur detta kan gruppen sedan konstruera symboler för gruppens ändamål, som definierar gruppen och håller ute utomstående.⁴²

Dessa symboler försvaras och hedras genom den moral som gruppen konstruerar, och vill man vara en del av gruppen så anammas denna moral per automatik. Detta innebär att det finns lika många olika moraler som det finns grupper i samhället, däremot finns det grupper med starkare moraliska värderingar än andra. Den grupp man väljer att ingå i bestämmer

³⁸ Jenkins (2008), S. 103 f.

³⁹ Durkheim, Émile (2001), *The Elementary forms of religious life*, Oxford University Press S. 3-76.

⁴⁰ Collins, Randall (2004), *Interaction ritual chains*, Princeton: Princeton University Press S. 48.

⁴¹ Ibid. S. 48.

⁴² Ibid. S. 49.

således vilken typ av moral man tillskrivs, med andra ord så kommer gruppmedlemmarna gemensamt överens om gruppens moraliska riktlinjer. Om det uppstår en konflikt mellan olika grupper så handlar det om ett motsättande av den andra gruppens moral och symboler. Båda grupperna i en sådan konflikt ser sig själva som den mest rättfärdigade gruppen och motståndargruppen som ett hot mot den egna gruppen och moralen. Collins menar också att individen i gruppen ofta upplever en sorts känsla av att man har en moralisk förpliktelse gentemot gruppen. Detta kan handla om att individen måste uppoffra något för att upprätthålla sitt medlemskap, eller för att bli medlem i en grupp.⁴³ Ett tydligt exempel på en sådan uppoffring hittar man bland annat inom islam där fastan under Ramadan symboliserar uppoffringen för den heliga tron.

2.2.2 HOWARD S. BECKER

Howard Becker är en amerikansk sociolog bland annat känd för att ha utvecklat stämplingsteorin. Han exemplifierar bland annat sin teori genom att beskriva processen i hur man blir en marijuanarökare. Becker menar att om en individ bryter mot samhällets regler och normer, så finns en risk att man av omgivningen ses som en avvikare. Själva brytandet mot reglerna i sig gör inte individen till en avvikare utan det är först när andra ser en som en avvikare som avvikaren får sin roll. När avvikandet upptäcks så antar den avvikande individen rollen som ”brottsling”, och agerar sedan därefter. Becker menar alltså att det som sker är en sorts stämpling och då individer är kapabla att inta olika roller så kommer ”brottslingen” att bete sig som han förväntas göra. Stämplingsprocessen innehåller i sig olika ritualer, tydliga exempel på dessa utspelar sig om en person blir gripen och därmed frihetsberövad. Andra liknande ritualer skulle exempelvis kunna vara att man får sitta i förhör, träffa sin advokat, och sin familj. Becker ser alla dessa möten och ritualer som en social stämplingsprocess där individens identitet som brottsling skapas. En avvikande identitet är alltså en produkt av att man övertar andras synsätt och perspektiv på en själv.⁴⁴

2.3 KRITISKA REFLEKTIONER OCH TEORETISK DISKUSSION

De ovan nämnda teorierna är naturligtvis inte av sådan art att de inte går att kritisera. Man skulle bland annat kunna kritisera Mead för att inte reflektera över att det kan vara svårt att förstå andra människors synsätt om man har väldigt skilda levnadsvillkor. Mead kan i vissa hänseenden inta positionen av att detta är något relativt enkelt när det i själva verket torde vara relativt svårt. Detta kan dock bemötas med att den ökade integrationen och kommunikationen mellan individer och grupper ökar möjligheterna för en förståelse mellan dessa.⁴⁵ Med andra ord har vi idag lättare att förstå andra människor eftersom vi lever i ett mer globaliserat samhälle.

Vad gäller Beckers stämplingsteori har den ofta kritiserats för att i stor grad vara för förutbestämd. Processen där man stämplas och blir en avvikare har en tendens att vara för enkelspårig och att förloppet alltid är detsamma och oberoende av vem som definierar situationen.⁴⁶ Däremot menar vi att stämplingsteorin är användbar med ihop med andra teorier. Med hjälp av exempelvis Collins teorier kan vi se hur vissa grupper skapas och

⁴³ Collins (2008), S.50 f.

⁴⁴ Becker, Howard S (1963), *Outsiders, Studies in the sociology of deviance*, New York: The free press S. 1-39.

⁴⁵ Heidegren (2009), S.17 f.

⁴⁶ Becker, Howard S (1963), S. 42-50.

utvecklas och i samspel med stämplingsteorin kan vi se vissa förklaringar till varför gruppens medlemmar agerar som de gör. Stämplingsteorin kan även användas ihop med Mead och Goffmans identitetsteorier då den i vår mening samspelar både med Meads rollövertagande och Goffmans rolltagande. Detta då Beckers stämplingsteori dels kan förklara vad som händer om man av andra inte blir identifierad som den man vill vara, (se Meads teori om generaliserande andra), och dels förklara vad som händer med rollskapandet om den gemensamma definitionen av situationen uteblir.

Goffmans dramaturgiska modell kan även den ifrågasättas på vissa punkter. Goffman målar upp interaktion som på en teaterscen och olika rolltaganden som det som utgör en individs identitet, med andra ord använder han teaterscenen som en beskrivning av den sociala interaktionen. Goffmans teori uttrycker på ett mer målande sätt skapandet av "självet" än vad andra teoretiker gör, något som skulle kunna ses som lite för beskrivande. Randall Collins anför också viss kritik mot Goffman. Denna går bland annat ut på att Collins anser att Goffman lätt bortser från människors tidigare upplevelser och vikten av starkt emotionellt laddade upplevelser för individens identitetsskapande.⁴⁷ Goffman kritiseras alltså för att i för stor utsträckning vara för fokuserad på enskilda situationer samtidigt som Collins vill lyfta fram vikten av hur olika tidigare interaktionssituationer kan påverka nutida och framtida interaktionssituationer.

Vi menar dock att Goffmans sätt att beskriva den sociala interaktionen och identitetsskapandet är en teori som på ett konkret sätt beskriver individens identitetsskapande. Tanken om vårt själv som något bestående av olika roller, exempelvis förälder, arbetskollega och supporter, utgör enligt oss ett enkelt sätt att applicera teori på verklighet. Likt en skådespelare måste vi alltså i vardagen alternera mellan olika roller för att kunna upprätthålla det själv vi vill förmedla.

Collins gruppteori där samhället består och styrs av olika grupper på olika nivåer har även fått utstå viss kritik. Bland annat kan det med ett strikt grupperspektiv bli problematiskt att förklara samhällsförändringar som sker på individnivå, exempelvis hur individers konsumtionsvanor kan ändras. Tvärt emot Goffman kan alltså Collins beskyllas för att vara för kollektiv i sitt tänkande och därmed tillskriva individen för lite uppmärksamhet. Dock utgör Collins gruppteori ett viktigt verktyg för studiens syfte och frågeställningarna som berör gruppprocesser och moralskapande just i grupp. Dessa teorier utgör tillsammans en bra teoretisk ram för att kunna uppnå syftet och besvara frågeställningarna. Mead, Goffman och Becker används i huvudsak för att analysera identitetsskapande och Collins därmed för att studera gruppprocesser. Teorierna gynnar studien då de bidrar till en god teoretisk bredd, då de kompletterar varandra med teoretiskt fokus på olika nivåer.

⁴⁷ Johansson & Lalander (2010), S. 41 f.

3. METOD

3.1 METODVAL

I denna uppsats tillämpas ett kvalitativt tillvägagångssätt till största del baserat på intervjuer. Detta anser vi vara den bäst lämpade metoden då den största delen av vår empiri utgörs av intervjupersonernas egna erfarenheter och uppfattningar. Då uppsatsens övergripande syfte är att ta reda på *hur* grupprocessen ser ut inom supporterklubben är en kvalitativ ansats den som vi anser på bästa sätt kan visa den komplexitet som processen består av och genom den kan vi därmed tillhandahålla den mest valida datan.⁴⁸ En kvantitativ ansats anser vi hade varit bättre om syftet med studien hade varit att besvara exempelvis: ”Hur *vanligt* är fenomenet?” eller om vi hade velat mäta exempelvis samband mellan supportrar och andra variabler. Det övergripande syftet är dock som sagt att studera *hur* grupprocessen och identitetsskapandet ser ut inom supporterklubben och därför har vi valt en kvalitativ ansats.

Intervjuerna är halvstrukturerade och består av vissa teman ur vilka underfrågor har formulerats. Detta för att en halvstrukturerad intervju dels ger informanten möjlighet att utveckla sina svar, och dels ger intervjuaren större möjlighet att styra frågorna utifrån den givna situationen och fånga det unika och subjektiva i samtalet.⁴⁹

Då syftet även innefattar att studera supportrarernas upprätthållande av gruppen så kommer vi komplettera datan inhämtad från intervjuerna genom att också genomföra en deltagande observation under ett matchtillfälle. Genom den korta observationen kommer vi att på plats kunna studera de ritualer och det symbolskapande som utgör gruppens grundläggande funktioner.⁵⁰ Observationen kommer också att kunna tillhandahålla en djupare förståelse inför intervjuerna och datan som genereras ur intervjuerna kommer att kunna styrkas genom observationen.

Intervjuerna ger således en mer djupgående data där intervjupersonerna genom sina utsagor förklarar fenomenen, medan observationerna ger en möjlighet att ta del av de dimensioner och aspekter som inte kan utvinnas ur en intervju. Dessa dimensioner och aspekter menar vi underlättar för förståelsen för hur grupper fungerar och genom att studera kan vi också utveckla en djupare förståelse för fenomenet.

3.2 URVAL

Då antalet personer som själva skulle identifiera sig som supportrar är väldigt stort, tvingades vi att sätta upp vissa kriterier för vad som skulle känneteckna en supporter i vår studie. De kriterier vi fastställde var att personerna skulle inneha medlemskap i en supporterförening, vara aktiva supportrar genom att gå på flera matcher per säsong och att de vid dessa tillfällen brukade stå i den så kallade ”supporterklacken”. Vi kom i kontakt med intervjupersonerna då vi själva är flyktigt bekanta med två av intervjupersonerna och deras supporterskap. Dessa har sedan tipsat om andra informanter enligt ”snöbollsmetoden” och på detta sätt kom vi i kontakt med övriga intervjupersoner.

⁴⁸ Renck, Barbro & Starrin, Bengt (1996), ”Den kvalitativa intervjun”, i Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar, (red.), *Kvalitativa studier i teori och praktik*, Lund: Studentlitteratur, S. 52 ff.

⁴⁹ Mason, Jennifer (2002), *Qualitative researching 2nd edition*, London: SAGE publications S. 62.

⁵⁰ Widerberg, Karin (2002), *Kvalitativ forskning i praktiken*, Lund: Studentlitteratur S.15 f.

Det faktum att två av intervjupersonerna inte var för oss helt okända innan studiens genomförande kan enligt vissa innebära ett problem, bland annat genom att man som intervjuare inte törs ställa ”svåra frågor” och därmed blir för försiktig. Det brukar även påtalas att det kan vara svårt att upprätthålla den nödvändiga distansen mellan informant och forskare.⁵¹

Detta är givetvis något vi reflekterat över, men de nackdelar de personliga banden eventuellt skulle kunna ha menar vi övervinns av de fördelar vi får genom att intervjun får en mindre formell prägel. Den flyktiga bekantskapen vi har med informanterna bidrar till att stämningen under intervjuerna blir mer avslappnad samtidigt som vi menar att risken för oärliga svar blir mindre då distansen mellan informant och intervjuare varken är för liten eller för stor.

3.2.1 PRESENTATION AV INTERVJUPERSONER

Till studien genomfördes sju intervjuer. Intervjupersonerna är samtliga män med åldersspannet 21-35 år. Två av informanterna arbetade inom den offentliga sektorn och övriga fem studerade, varav tre på heltid. Samtliga informanter uppgav att de haft en uppväxt till stora delar präglad av lagidrott, varav en informant också har dansat på hög nivå. Vad gäller informanternas supporterskap och dess ursprung uppgav två av informanterna att de kommit i kontakt med sitt supporterskap genom sina föräldrar, och övriga fem kom i kontakt med laget de idag håller på genom kompisar. Samtliga informanter innehar ett medlemskap i minst en supporterförening. För ökad tydlighet och struktur följer här en kortare presentation av intervjupersonerna:

Intervjuperson 1 är en 25 årig man vars supporterskap till AIK började i tidig ålder. Intervjupersonen är medlem i både AIK hockey och AIK fotboll. Informanten har själv spelat fotboll på lägre nivå.

Intervjuperson 2 är en 25 årig supporter till Örebro SK där han också är medlem. Intervjupersonen menar att supporterskapet grundar sig i ett generellt intresse för idrottskulturen i staden han bor i.

Intervjuperson 3 är en man i 35 års ålder och supportrar fotbollslaget Helsingborgs IF, där han också innehar medlemskap.

Intervjuperson 4 är en 23 årig man och medlem och supporter till Djurgården Hockey och Djurgårdens IF. Han har under större delen av sin uppväxt varit engagerad i lagidrott och är idag också ishockeydomare på lägre divisionsnivå.

Intervjuperson 5 är en 21 årig man och supporter till Örebro SK. Det egna idrottsintresset har varit stort sedan tidig ålder och han arbetar idag också ideellt för Örebro SK:s supportergrupp.

Intervjuperson 6 är en 23 årig man och supporter till AIK hockey och AIK fotboll där han också är medlem. Intervjupersonen har spelat fotboll under hela sin uppväxt och gör det även idag på lägre divisionsnivå.

Intervjuperson 7 är en man i 23 års ålder och supporter till AIK fotboll där han också innehar medlemskap. Han är själv aktiv fotbollsspelare i division 4.

⁵¹ Renck & Starrin (1996), S. 73.

3.3 GENOMFÖRANDE

3.3.1 INTERVJUER

Arbetet med att genomföra intervjuer påbörjades genom att vi konstruerade en intervjuguide. Intervjuguiden innehöll ett antal frågor som fick utgöra grunden för intervjuerna, detta genom olika teman med tillhörande underfrågor. Temana och underfrågorna formulerades i enlighet med studiens syfte och frågeställningar för att på bästa sätt generera den data som var relevant för studien. Temana i intervjuguiden utgjordes av allmänna bakgrundsfrågor, supporterskap i allmänhet, gemenskap, moral, andra supportrar och framtiden. En pilotintervju genomfördes för att testa frågorna. Intervjun genomfördes på en bekant till oss och resultatet från pilotintervjun blev att några frågor fick skrivas om, och vissa fick förtydligas.

Intervjuernas längd varierade mellan 45 minuter till 75 minuter. Hälften av intervjuerna genomfördes i ett rum på Örebro Universitet och andra hälften hemma hos informanterna. Vi var två som genomförde intervjuerna, något som informanterna innan givit sitt samtycke till. Samtliga intervjuer spelades in och transkriberades direkt efter intervjugenomförandet. Transkriberingsarbetet delades upp på så sätt att en av författarna transkriberade fyra intervjuer och den andra transkriberade tre.⁵² När transkriberingarna sedan var klara läste vi igenom alla transkriberingar gemensamt. En av intervjuerna på Örebro Universitet avbröts en kort stund då en städerska klev in och skulle byta soppåsar i rummet. Vi valde då att ta en kort paus, vi anser dock att detta inte störde intervjusituationen nämnvärt då pausen istället snarare gav intervjun ny energi.

Innan intervjuerna började vi med att ta upp de etiska skyldigheterna vi som forskare har, dessa ihop med informantens rättigheter. Vi inledde sedan varje intervju med att ställa fyra bakgrundsfrågor, detta för att få fram informanternas ålder, sysselsättning, och vad de själva har haft för idrottsintresse. Frågorna innefattade också hur informanten kom i kontakt med det lag han idag supportrar. Efter det fortsatte vi med allmänna frågor om supporterskap där fokus var riktade mot vad supporterskap handlar om och vad det innebär för informanten. Efter det ställde vi frågor om gemenskapen inom supporterklubben och informanterna fick berätta mer om olika känslor och bland annat vad det är som sker i en klack. Eftersom vårt syfte också innefattar att se hur moralen påverkas lät vi informanterna beskriva hur de ser på sin moral under en match och i de fall de pratade om en förändring var vi intresserade av att vet mer om vad de trodde den berodde på. Intervjuerna fortsatte med att vi pratade om andra supportrar och hur de ser på dem, men även hur informanterna tror att andra upplever dem som supportrar, bland annat genom vad media projicerar för bild. Till sist fick informanterna beskriva hur man ser på sitt supporterskap i framtiden och reflektera över huruvida de trodde att de framöver skulle vara samma typ av supportrar. Genomgående under intervjuerna såg vi till att ställa följdfrågor där informanten fick reflektera över sitt beteende och varför de trodde att vissa saker var som de var.

⁵² För övrig arbetsdelning, se Bilaga 3 Arbetsdelning.

3.3.2 KORTARE OBSERVATION

Den korta observationen genomfördes den 14 november 2011 på Ericsson Globe Arena i Stockholm. Den aktuella matchen var ett derby mellan Stockholmslagen AIK Hockey och Djurgårdens IF och spelades i tre 20 minuters perioder. AIK var hemmalag och publiksiffran uppgick till 11 428 personer. Observationen genomfördes i huvudsak för att skapa en förståelse av vad det är som konkret sker i grupprocesserna i supporterklacken, samt för att skapa en djupare förståelse inför intervjuerna.

Innan observationen hade vi utarbetat vissa punkter vi skulle fokusera på.⁵³ Dessa utgjordes i huvudsak av att studera supportrarnas uppträdande på läktaren såväl under- som innan matchstart. Observationen gjordes från läktarplats och därmed har vår närvaro inte påverkat supportrarnas agerande. I de observerade grupperna ingår inte någon av våra intervjupersoner, därför anser vi inte att vi varit tvungna att införskaffa samtycke eller heller informera om vår närvaro. Även om intervjupersonerna inte var på plats så ingår de i vanliga fall i dessa typer av grupper och är därmed en del av de aktiviteter som sker när de väl är på plats. Vi anser därför att våra informanter har möjlighet att ge sin syn på det vi observerat, även om de vid observationstillfället inte var personligen närvarande.⁵⁴

3.4 VAL AV ANALYSMETOD

Efter transkriberingen av intervjuerna påbörjades det analytiska arbetet. Relativt snabbt bestämde vi att kategorisering var den analysmetod som var det bästa och mest lättillgängliga sättet att analysera den empiriska datan. När intervjumaterialet skrivits ut satte vi igång med att läsa igenom datan noggrant för att få en god helhetsbild av materialet. Därefter inleddes det första steget med att strukturera materialet, detta för att göra oss mer bekanta och pålästa på den empiriska datan. Efter att ha strukturerat datan påbörjades ett sorteringsarbete, där målet var att sortera ut relevanta uppgifter från, för studien, icke relevanta, något som följdes av ett kategoriseringsarbete. Rent praktiskt gick detta arbete ut på att de utsagor som fanns i materialet delades in i olika kategorier. Detta för att lättare bilda en översiktssbild över hur många gånger vissa attityder, åsikter och påståenden förekommer i utskriften.⁵⁵ Därefter markerades utsagor som talade om liknande fenomen, exempelvis identitet, med en specifik färg. Dessa färger representerade sedan olika teman som döptes med specifika nyckelord.

När de olika temana färdigställts inleddes arbetet med att tolka intervjuerna utifrån den struktur vi skapat. Med målsättningen att identifiera en helhet utifrån de delar och teman vi tagit ut använde vi en hermeneutisk ansats. Syftet med en sådan ansats är att man ska identifiera en giltig förståelse av en texts mening. Kännetecknande för en hermeneutisk ansats är tolkning utifrån olika växelspel. Dels analyseras delarna med helheten, det som ska tolkas (delen) med den kontext som tolkningen sker i (helheten). Men ett växelspel pågår också mellan det som ska tolkas och den förståelse man som forskare har med sig in i situationen.⁵⁶ Rent praktiskt har alltså vår tolkning av informanternas utsagor rörande identitet och grupprocesser inom supporterklubben förstått i ljuset av den förståelse vi hade på området innan, samtidigt som de teman vi tagit ut från utskriften förstått i en helhet som utgör intervjuens sammanhang.

⁵³ Se Bilaga 1 Observationspunkter.

⁵⁴ Widerberg (2002), S. 128 f.

⁵⁵ Mason (2002), S. 159 ff.

⁵⁶ Kvale, Steinar (1997), *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur S. 49 f.

3.5 ETISKA FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Vad gäller etiska förhållningssätt följs de råd och riktlinjer som anges i Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Dessa riktlinjer delas upp i fyra huvudkrav som ställs på forskningen och består av: Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet handlar om att man som forskare ska informera intervjudeltagarna om deras uppgift i projektet och om vilka villkor som gäller för deras deltagande. Personerna ska också informeras om att deras medverkan är frivillig och att de har rätt att dra sig ur projektet när man vill. Detta krav har uppfyllts då vi pratade med informanterna om studiens syfte och deras roll långt i förväg, men att vi även innan intervjuernas början informerade en extra gång. Samtyckeskravet går ut på att samtycke mellan forskare och informanter måste råda. För att uppfylla detta krav har vi dels efterfrågat informanternas samtycke vid första kontakt, men även också bekräftat att de vill medverka i studien i samband med intervjutillfällena. Vid dessa tillfällen har de också blivit informerade om att de har rätt att avbryta intervjun när de vill.⁵⁷

Konfidentialitetskravet tar upp att alla uppgifter om personerna i studien ska behandlas med största möjliga konfidentialitet, på så sätt att obehöriga inte ska kunna ta del av dem. Vad gäller detta krav har informanterna för det första informerats om att det de uppger i intervjuerna kommer att anonymiseras. Således kommer inga namn eller andra uppgifter som skulle kunna användas för identifikation att förekomma. För det andra har uppgifterna lagrats på sådant sätt att ingen utomstående har kunnat komma åt dem. Slutligen innehåller nyttjandekravets riktlinjer information om att den insamlade datan endast får användas för forskningsändamål. Informationen om vad datan kommer att användas till har från vår sida varit tydlig, samtidigt som vi försäkrat om att informationen inte kommer att användas till något annat än det vetenskapliga syftet.⁵⁸

3.6 FÖRFÖRSTÅELSE

Då man i en studie tillämpar en kvalitativ metod är det viktigt att forskaren/forskarna har vissa förkunskaper inom det aktuella området. Utan förkunskaper skulle det vara svårt att utforma exempelvis syftet med studien och det skulle i stort sett vara omöjligt att utforska ny mark inom området, eftersom man inte skulle veta vad som redan är känt.⁵⁹

Således bygger idén till denna studie på de kunskaper och idéer vi hade med oss innan arbetets början. De erfarenheter och kunskaper vi förvärvat innan arbetet ger sammantaget en relativt god bild av de fenomen vi ska studera, både genom privata och arbetsmässiga erfarenheter. Utöver detta är supporterskap något vi personligen berörs av i våra privatliv. Media såväl som nära bekanta förmedlar ständigt nyheter och upplevelser som vi tar del av inom området. Våra livserfarenheter som sociologistudenter i 25 års ålder med en svensk medelklassbakgrund påverkar givetvis också hur vi ser på omvärlden och det vi ska studera.

En av fördelarna med samarbetet mellan författarna är att våra tidigare erfarenheter av supporterskap och gruppprocesser skiljer sig åt. Detta då den ena har mer kunskap och erfarenhet om supporter-kulturen som sådan rent privat och den andra ofta bevittnar olika

⁵⁷ Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, Elanders Gotab S. 7-11.

⁵⁸ Ibid, S. 12-14.

⁵⁹ Renck & Starrin (1996), S. 60.

grupprocesser i praktiken genom sitt arbete inom Kriminalvården. Dessa kunskaper är dock inte av sådan art att de försvårar för oss som forskare att vara öppna för ny kunskap och nya infallsvinklar, utan vi menar snarare att de utgör en lagom kunskapsnivå för att påbörja studien. Utöver de kunskaper vi hade innan arbetets början har vi även skaffat djupare kunskap genom att ta del av tidigare forskning. Denna forskning har bestått av såväl vetenskapliga artiklar som böcker på området.

Den förförståelse vi skaffat utgör alltså ett bra verktyg för att kunna genomföra studien, men vi är också medvetna om vikten av att sätta denna kunskap inom parentes. Detta genom att inte låta sig i för stor grad styras av den kunskap man redan har med sig, utan att på bästa sätt vara öppen för ny kunskap.⁶⁰

3.7 VALIDITET OCH RELIABILITET

Ett av de mest grundläggande målen för vetenskaplig forskning är att i så stor utsträckning som möjligt eftersträva validitet och reliabilitet. I denna studie definieras validitet som ett mått på giltighet, närmare bestämt om det som mäts är vad som avses att mätas. Denna kan underbyggas på ett flertal sätt, något som behandlas i följande stycke.⁶¹ Reliabilitet inom kvalitativa undersökningar har ofta som mål att eftersträva replikerbarhet, det vill säga att studien ska ge samma resultat om proceduren och arbetssättet upprepas. Detta är viktigt för att säkerställa att undersökningen inte är beroende av vem som utför den. Därför är det inom kvalitativ forskning viktigt att man noggrant redogör för studiens tillvägagångssätt i samtliga steg.⁶²

I vår eftersträvan att uppnå så hög reliabilitet som möjligt har ett flertal åtgärder vidtagits. Bland annat har vi varit noggranna med att formulera frågorna i intervjuguiden på ett så tydligt sätt som möjligt. Detta för att undvika missförstånd i intervjusituationen och därigenom få så sanningsenliga svar som möjligt. För att på bästa sätt uppnå detta har vi valt att genomföra en pilotintervju före de ordinarie intervjuerna. Syftet med detta var att upptäcka och omformulera eventuellt otydliga frågor för att på förhand uppnå bästa förutsättningar inför de kommande intervjuerna. De frågor vi ställt under intervjuerna har utgått från en halvstrukturerad intervjuguide. I och med detta har vi i större utsträckning kunnat ställa samma frågor till samtliga intervjupersoner och därmed göra intervjusituationerna så lika varandra som möjligt, än om intervjun hade varit ostrukturerad.

Och vilka åtgärder har vidtagits för att få så hög validitet som möjligt? För det första har vi sett till att frågeställningarna i intervjuguiden ligger så nära studiens syfte och frågeställningar som möjligt. Vidare har vi efter godkännande från informanterna varit två som utfört intervjuerna, där den ena intog rollen som intervjuledare samtidigt som den andra intervjuaren antecknade och observerade. Detta för att i så stor utsträckning som möjligt minimera risken att missa detaljer i såväl den icke verbala kommunikationen som i den verbala. Intervjuerna spelades också in, dels för att man då kan lyssna på utsagorna i efterhand och dels för att minimera risken för felhörning under intervjutillfällena. För att undvika missförstånd och misstolkningar har vi också sett till att ofta ställa kontrollfrågor. Syftet med dessa frågor var att kontrollera att vi förstätt informanten på rätt sätt. Efter transkriberingen av intervjuerna har

⁶⁰ Ibid. S. 60.

⁶¹ Mason (2002), S. 39.

⁶² Ibid. S. 187 f.

dessa slutligen skickats till två av informanterna för deras feedback av innehållet, något vi menar uppfyller kriteriet för kommunikativ validitet.⁶³

Ett annat sätt att höja en studies validitet är att använda sig av så kallad metodologisk triangulering. Med detta menas att man i undersökningen använt sig av olika metoder för att styrka validiteten metoderna emellan.⁶⁴ Då vi valt att komplettera intervjuerna med en kortare observation anser vi att den data som inhämtas genom de båda metoderna kan jämföras och stärka varandra. Datan är av naturliga skäl inte helt jämförelsebara då metoderna mäter på olika sätt, men vi anser ändå att datan vi får genom observationen kan höja validiteten och trovärdigheten i utsagorna från intervjuerna.

Vad gäller de dilemman och nackdelar studien eventuellt innehåller kan dessa enligt vår mening sammanfattas i ett par punkter. Först och främst är vi medvetna om problematiken som forskning på gruppprocesser kan innebära. Detta då vi som forskare till viss del är en del av- och mitt uppe i de fenomen som studeras, detta bland annat genom att vi ständigt ingår i olika gruppkonstellationer, exempelvis familje- eller arbetsgruppen. Det kan med andra ord vara svårt att helt och hållet ställa sig utanför forskningsobjektet, det vill säga att koppla bort egna värderingar och erfarenheter. Vi anser dock att eftersom vi varit två som studerat dessa fenomen så har vi kunnat inta kritiska positioner gentemot varandra under arbetets gång och genom detta öka objektiviteten.

Annan kritik som eventuellt kan anföras är det faktum att vi vart två intervjuare vid intervjutillfällena. Vissa ser detta som en eventuell stressituation för informanten, samtidigt som interaktionen mellan intervjuare och informant kan bli ansträngd och obekväm. Vi anser dock att eftersom vi efterfrågat informanternas samtycke till bådadas närvaro att denna risk i denna studie är mindre. Enligt vår mening ökar möjligheten till en mer öppen konversation då man är fler i samtalsrummet. Detta eftersom risken för att informanten inte känner sig bekväm med intervjun minskar då vi är två som med hjälp av en god attityd och ett gott samspel mellan varandra kan skapa en bättre och mindre formell intervjusituation.

Vad gäller generaliserbarhet i studien så råder det delade uppfattningar om huruvida man kan tala om generaliserbarhet inom kvalitativa studier eller inte, det vill säga att den data som utvinns även är tillämpbar på en större population.⁶⁵ Oavsett vart man väljer att stå i den frågan så har den här studien inga större generaliseringsanspråk. Även om studien visar på vissa gemensamma nämnare så är vi medvetna om att resultatredovisningen enbart kommer att kunna säga något om och spegla de erfarenheter och uppfattningar de deltagande männen i studien har. Däremot kommer vi eventuellt kunna se vissa mönster och det är snarare dessa som studien vill identifiera.

⁶³ Kvale (1997), S. 221 f.

⁶⁴ Ibid. S. 190.

⁶⁵ Widerberg (2002), S. 40 f.

4. RESULTAT OCH ANALYS

Här nedan följer det empiriska resultatet och analysen av studien. Inledningsvis kommer den korta observationen att redovisas. Presentationen av observationen tillhandahåller läsaren en bild av den kultur och de processer som studiens syfte är att studera, samtidigt som den data som inhämtats kan styrka informanternas utsagor. Det empiriska materialet från intervjuerna kommer därefter att presenteras och analyseras, detta utifrån fyra specifika teman med tillhörande underkategorier. Dessa teman har konstruerats för att på bästa sätt kunna strukturera materialet och för att underlätta det analytiska arbetet. De fyra temana utgörs av: identitetsskapande, skapandet av supportergruppen, upprätthållande av gruppen, samt gruppmentalitet. Temana kommer att utgöra utgångspunkter för att besvara studiens frågeställningar. Det empiriska materialet i resultatet och analysen kommer att utgöras av utdrag i form av citat från intervjuerna. Detta för att tillhandahålla en så tillförlitlig bild av materialet som möjligt. Temana kommer att redovisas och analyseras i en specifik ordning i enlighet med studiens frågeställningar, detta för att tillföra en struktur och tydlighet i materialet.

I resultat- och analysdelen kommer vi att skilja på de olika föreningarna genom att dela in dem i större och mindre föreningar. Uppdelningen baseras på medlemsantalet i föreningen. Anledningen till uppdelningen grundar sig i att vi under intervjuerna kunde urskilja tydliga skillnader mellan informanterna som ingår i större supportergrupper (såsom AIK, Djurgårdens IF och Helsingborgs IF), från de supportrar som är en del av en mindre supportergrupp (såsom Örebro SK). I det analytiska avsnittet kommer diskussioner och resonemang kring ”kultur” att föras. Med kultur definierar vi socialt överförda och förankrade mönster, symboler och ritualer. De symboler och ritualer som supportergruppen gett en värdeladdad betydelse är därmed ett av de viktigaste fundamenten för kulturbegreppet i denna studie.

4.1 HOCKEYMATCH PÅ ERICSSON GLOBE ARENA 2011-11-14

Måndagen den 14 november 2011 möttes Stockholmslagen AIK Hockey och Djurgårdens IF i ett hockeyderby på Ericsson Globe Arena i Stockholm. Syftet med observationen var i huvudsak att studera de olika supportergruppernas beteende och agerande inför- och under matchen. Då AIK var hemmalag utgjordes majoriteten av supportrarna av hemmafans. De båda lagens supporterklackar befann sig mittemot varandra på varsin kortsida av arenan. Redan 30 minuter innan matchstart var stämningen närmast uppiskad mellan de båda klackarna och man kunde redan se hur supportergrupperna började bli samlade. Svordomar och hatiska glåpord utbyttes och kampen för att definiera sig som den starkaste gruppen hade redan börjat.⁶⁶ Några få supportrar från Djurgårdssidan började skrika ”Solnatattare” till AIK-sidan. Responserna från AIK supportrarna blev snabba. Redan efter någon sekund förenades de i ramsan:

”Mörda ett Djurgårdsbarn tjalalalala, mörda ett Djurgårdsbarn tjalalalala”.

Istället för några få supportrar kontrar nu hela Djurgårdssidan med att kollektivt hoppa i takt och skandera *”Den som inte hoppar är ett gnagarvin”*. Noterbart är alltså att båda supportersidorna oerhört snabbt kan förenas i något som Randall Collins skulle kalla en kollektiv ritual med ett tydligt utformat beteende. Noterbart är också att de typer av ritualer

⁶⁶ Jmf Estrada & Tryggvesson (2001), S. 247 f.

man hittills ägnat sig åt var att förolämpa motståndarsupportrarna istället för att hylla det egna laget.

Ett annat tydligt exempel på en kollektiv ritual inträffade då spelarna äntrade isen. I och med detta arrangerade båda supportergrupperna så kallade tifon. Ett gemensamt arrangemang där hela supportergruppen koordinerat viftar med flaggor eller håller upp pappersark för att bilda ett mönster eller en bild, något som skapade en tydlig positiv emotionell effekt för grupperna. Under matchens första minuter fortsatte klackarna sedan att förolämpa varandra och bland annat håna varandras symboler genom att exempelvis ironiskt sjunga om varandra. Ett exempel på detta var när Djurgårdssektionen omvandlade AIK ramsan ”Allmänna idrottsklubben AIK” till ”Allmänna idrottsklubben horungar”. När den ironiska ramsan skanderades svarade AIK med en ritual där man gemensamt också applåderade ramsan ironiskt. Ett agerande som detta stämmer in på Randall Collins teori om att stärka den egna gruppen genom att håna och utmana motståndargruppens symboler. Övriga symboler vi kunde urskilja utgjordes bland annat av spelarna på isen, halsdukar och flaggor med klubbens emblem. Enligt Collins är det just dessa som utgör nycklarna för gruppens upprätthållande. Fyra minuter in i matchen gjorde AIK matchens första mål. Målet utlöste ett oerhört stort jubel som utmynnade i gemensam sång och dans på AIK sektionen. Man kunde tydligt se att målet möjliggjorde för AIK supportrarna att inom gruppen generera stark positiv emotionell energi. Efter målet blev det tydligt att AIK supportrarna upplevde en förhöjd självkänsla och välmående, dels då supporterklacken blev än mer högljudda, samtidigt som vissa delar av sittplatspubliken rycktes med i supporterklackens sång och dans. Kort därefter gjorde AIK också 2-0. Stämningen blev hos AIK supportrarna närmast hysterisk samtidigt som en tydlig tystnad rådde på DIF sektionen. Genom AIK:s matchövertag blev AIK supportrarna starkare och mer målinriktade och gemenskapen på deras sektion blev alltmer förstärkt.

Allt eftersom matchen fortsatte delades ett flertal utvisningar ut för båda lagen. Tydligt blev då att de supportrar vars lag drabbats av utvisningen genast blev mer högljudda då det andra laget var fler spelare på isen. Collins menar att sammanhållningen i en grupp blir starkare då gruppen upplever sig hotad och därmed förenas i en motreaktion, i detta fall genom att sången blir starkare och mer påtaglig. Detta upplevde vi också som en återkommande reaktion matchen igenom då något av lagen blev spelmässigt tillbakatryckta. Matchen slutade till slut 5-0 för AIK. Redan efter 3-0 målet upplevde vi en tystnad och uppgivenhet hos DIF sektionen. Delar av supporterklacken började lämna arenan samtidigt som AIK supportrarna befann sig i ett konstant glädjerus. Efter 5-0 målet är det bara ett fåtal Djurgårdssupportrar kvar på sin sektion, samtidigt som i stort sett samtliga AIK supportrar står kvar och tillsammans firar segern. Den maktkamp mellan grupperna som pågått sedan en halvtimme före matchstart har nu uppenbarligen avgjorts. Tydligt blev dels att AIK supportrarnas roll som supportrar förstärktes då deras uppträdande bekräftades genom lagets seger på isen. I enlighet med Goffmans teori skulle detta kunna ses som ett förstärkande av individernas identitet som supportrar, samtidigt som man i enlighet med Collins skulle kunna tolka situationen som ett exempel på ett övertagande av all positiv emotionell energi i arenan, och därmed ett stärkande och bekräftande av gruppen.⁶⁷ Allt detta samtidigt som motsatt scenario utspelades på andra sidan arenan, där Djurgårdssupportrarnas grupp till stora delar splittrats. Uppträdandet har då därmed misslyckats samtidigt som den gemensamma sinnesstämningen uteblir.

⁶⁷ Jmf Engstrand (2003), S. 152 f.

4.2 INTERVJUER MED SUPPORTRAR

4.2.1 SUPPORTERSKAPETS BETYDELSER FÖR INDIVIDENS IDENTITETSSKAPANDE

Inledningsvis bad vi informanterna att försöka beskriva vad som utmärker en supporter. Samtliga informanter framhöll egenskaper där ett engagemang och stort intresse för en förening var utmärkande. Flera av informanterna beskrev att en supporter är en person som har en stark förkärlek, passion och lojalitet gentemot en specifik förening.

IP 6: Passion.. Skulle jag nog ha som första ord faktiskt. Det är väldigt passionerat. Man mår jättedåligt när ens lag förlorar och mår jättebra när de vinner. Det är mycket känslor, ett väldigt känslomässigt intresse.

IP 3: Att en supporter är en person som har en förkärlek till laget överhuvudtaget tror jag skulle vara den breda definitionen. Jag skulle kunna generalisera och att det handlar om att stödja ett lag som man inte är beredd att bryta med.

IP 4: En supporter för mig är någon med ett starkt intresse och engagemang och någon som alltid stöttar sitt lag, oavsett hur det går för dem. Det kan vara på olika nivåer, men på något sätt att man aldrig klagar inför andra på föreningen.

Tydligt blev att informanterna talar om supporterskap som något mer än en hobby, att supporterskapet ses som något mycket djupare rotat i personerna än så. Samtliga informanter menar att supporterskapet är en stor del av deras identitet, detta bland annat då de började sitt supporterskap som barn redan i 8-12 års ålder. Vid denna ålder var samtliga informanter delaktiga i någon form av lagidrott och hade då redan utvecklat ett starkt idrottsintresse.⁶⁸ För att få en bild av supporterskapets betydelse för informanternas identitetsskapande ställdes frågan ”Vad har supporterskapet för betydelse för dig?”

IP 1: I grund och botten tror jag att det är en identitetsskapande bit. Om jag ser tillbaka på min ungdom är det en otrolig identitet. Jag har alltid blivit förknippad med mitt supporterskap. Och jag tror att det har varit skitviktigt. Det är ingen dålig egenskap tycker jag, det är en stor del av vem jag är.

IP 7: Det är klart att det har en stor betydelse. Det är ju så att ens intressen utgör en viktig bricka i ens identitet.

Större delen av informanterna menar alltså att själva supporterskapet är en viktig del av deras identitet och vilka de är. Inträdet i supporter-kulturen har enligt intervju-personerna antingen skett via föräldrarnas egna idrottsengagemang, eller genom att man har följt med en kompis och därigenom blivit en supporter.⁶⁹ George Herbert Mead menar att för att kunna skapa en personlig identitet, ett själv, är individen tvungen att se och förstå sig själv utifrån ett socialt sammanhang. I intervjuerna framgår tydligt att man genom generaliserande andra, dessa i form av samhället och andra supportrar, tillskriver sig en identitet som supporter. Genom att exempelvis träffa flera hundra människor som bär samma symboler och färger som en själv, upplever man att man får en slags bekräftelse. En informant uttrycker bland annat att då han ser en person bärandes av samma lagsymbol som han själv att han känner ”Det där är en vettig kille”.

⁶⁸ Jmf Inrikesdepartementet (1998), S. 20 f.

⁶⁹ Jmf Inrikesdepartementet (1998), S. 20 f.

En av supportrarna till en mindre klubb uppger dock att det är mer idrottsintresset som han identifierar sig med än supporterskapet. Det blir då väldigt tydligt att informanten som inte förstår sig själv utifrån supportergruppen, inte heller upplever en identifikation med den. Han ser supporterskap mer som någonting man *gör* istället för någonting man *är*.

IP 2: Jag identifierar mig med idrotten och för mig har idrotten varit den viktiga biten som har gjort att jag har följt laget. Jag behöver inte ta på mig en ÖSK tröja för att visa att jag är supporter, det finns många som klär ut sig som till en supporter och det är en pajassupporter.

De informanter som var medlemmar i större föreningar pratade däremot i större grad om vikten av gemenskapen inom supportergruppen.⁷⁰ En informant uttryckte att hans supporterskap bottnar i en gemenskap som gör det möjligt att vara på ett visst sätt. En annan informant som är supporter till AIK hävdar att det är just supportrarna som *är* AIK, detta då han menar att det bara är från supporterhåll som engagemanget för laget är konstant. Gemenskapen som man kan finna i en supporterkultur är det som supportrarna i stor grad identifierar sig med, och man talar bland annat om den trygghet och delaktighet som man inte kan finna någon annanstans.

IP 3: Supporterskap handlar om gemenskap och det är en vald identitet som gör det möjligt att vara på ett sätt som inte är normalt i det här landet. Det är svårt att säga om det var jag som sökte gemenskapen eller om den sugit in mig. Men det är en arena som man inte tar plats på till vardags, det är en arena som folk behöver ha.

Gemenskap är någonting som inte existerar någon annanstans. Förr tog man som tonåring sitt första jobb och sedan stannade man där tills man gick i pension. Då fick man en enorm gemenskap. Den existerar inte längre i ett samhälle där vi hoppar mellan relationer och yrkeskategorier. Den enda gemenskap som är konstant för en supporter är just den i gruppen.

IP 1: Gemenskapen är viktig, den är kanonviktig. Den är ett grundfundament för hela prylen. Man uppfattar ofta AIK supportrar som just bara supportrar, men jag ser det som att det är supportrarna som är AIK. Vem skulle annars vara det?

Tydligt är alltså att gemenskapen och en gemensam definition av situationen inom supporterkulturen är två viktiga faktorer för individernas identitetsskapande.⁷¹ I grupper med en tydlig och stark gemenskap identifierar man sig enligt ovanstående utsaga, inte enbart som supporter utan också som de som utgör själva föreningen. Då dessa processer inom mindre föreningar inte är lika framstående blir det svårare att identifiera sig som supporter. Goffman talar om att ett ömsesidigt erkännande gruppmedlemmarna emellan är fundamentalt för att exempelvis rollen som supporter ska kunna konstrueras. Finns det ingen gemensam definition av situationen inom supportergruppen blir det alltså svårare för andra att tillskriva supportrarna rollen som supporter. För att kunna bära upp olika roller så är det enligt Goffman också nödvändigt att använda sig av ett visst uppträdande och olika manér. Informanterna pratar om att de bär upp rollen som supportrar när de exempelvis bär kläder med lagets emblem. Att bära en lagtröja innebär att klä sig i rollen som supporter, och i en sådan situation är det viktigt att man också är beredd att agera i den rollen.

⁷⁰ Jmf Inrikesdepartementet (1998), S. 20 f.

⁷¹ Jmf Inrikesdepartementet (1998), S. 177 f.

IP 3: Att bära sitt lags färger är att vara utsatt i bortasituationer eller i andra situationer. Så då måste man kunna stå upp för det och vad det betyder. En riktig supporter kanske bär en keps eller en halsduk till vardags också.

För de informanter som är supportrar till större lag menar man att då det redan finns en kultur och identitet i föreningen kan dessa också tillskrivas supportrarna genom ett medlemskap. Det är alltså de kulturella traditionerna som gör det möjligt för supportrarna att uppträda då man vet vad det är som förväntas av en. Enligt informanterna är det enklare att uppträda i en supportergrupp som har tydliga traditioner och ritualer, i dessa fall krävs det inte ett hårt arbete där man backstage övar och prövar sin roll. Uppträdandet i klacken ger supportrarna möjlighet att i en gemenskap öva på sin roll. Ett längre medlemskap bidrar alltså till att du blir en bättre aktör, samt att man har god kännedom om när rollen som supporter ska spelas. Att rollen som supporter är något som informanterna antar i vissa situationer blir tydligt när de beskriver hur de agerar i anslutning till arenan under match.

IP 6: Det är ju skillnad på hur man betar sig till exempel på tunnelbanan ut till arenan, man kan ju inte börja prata med vem som helst liksom.. Men om man är runt arenan så är det en annan sak..

IP 2: Om man skriker på bussen så skulle alla kolla snett på en, men om man står och skriker "domarjäväl" eller "hora" på en arena så är det helt okej.

Supporterklacken är enligt intervjudeltagarna en plats där man får utlopp för sina känslor och som man inte kan finna någon annanstans i samhället. Det som sker på läktaren beskrivs av flera informanter bland annat som en enda stor fest där sinnesstämningen pendlar mellan en euforisk glädje till stor besvikelse. Intervjupersonerna beskriver att det kan vara svårt att inte dras med i det som utspelar sig på läktaren.

IP 4: När man är uppe och kollar på Djurgården så är det ju en häftig känsla. Det märks tydligt, i synnerhet när jag som domare ser matchen och så blir det något domslut som går emot DIF, så kan jag komma på mig själv att skrika att domaren gör fel, när jag egentligen ser att han har gjort rätt.

I: Vad tror du att det beror på?

IP 4: Det blir ju så när flera tusen omkring står och skriker, man rycks ju med på något sätt. Det skulle inte vara så populärt att man ställer sig i klacken och skriker efter utvisning och säga att domaren hade rätt.. Man rycks automatiskt med.

Intervjupersonen beskriver här sin roll som hockeydomare i en konflikt med rollen som supporter. Konflikten uppstår då han på en plats där han i vanliga fall intar rollen som domare, nu istället uppträder i rollen som supporter. Det som sker kan man se utifrån Meads begrepp om "I and Me" där domaren under matchen går upp i Me, det vill säga det kollektiva i situationen, och agerar som de andra i klacken. Genom att gå upp i det kollektiva skapar informanten en distans till sitt I, den kritiska och spontana delen av självet, något som gör att I blir mindre närvarande under matchen. Informanten reflekterar sedan själv över att han agerar som han gör, något som blir tydligt då han lämnar sin roll som supporter och genom sitt I kan reflektera över agerandet och därmed göra det till en del av sitt själv. Det är således på detta sätt som informanten kan bli medveten om jaget, genom att minnas vad han gjort. Med hjälp av Collins skulle situationen kunna tolkas som att de kollektiva handlingar som gruppen utför, genererar emotionell energi som gör att informanten automatiskt rycks med i det

gemensamma handlandet och istället för att vara en kritisk och reflekterande individ, blir man en kollektiv handlande aktör.

Utöver gemenskapen och den gemensamma definitionen av situationen talar informanterna i hög utsträckning även om andras sätt att framställa supportrar på, som en betydelse för identitetsskapandet. Intervjupersonerna menar att deras identitet som supportrar i hög grad påverkas av hur samhället och media framställer en supporter. Den bild som media förmedlar kan bli den bild som polis och andra människor tillskriver supportrarna.

IP 7: Jag tror att media har en stor roll och ett ansvar över folks värderingar och tankar om supportrar. Det är väl först nu på senare år som det får uppmärksamhet från samhällshåll.

I: Menar du att media tillskriver dig som supporter en roll?

IP 7: Som jag inte kan stå för, absolut. Som jag inte identifierar mig med alls. Man blir ju utmålad som en huligan, framförallt Stockholmslagen. Man blir utmålad lite som en samhällsfara, som en idiot.

Informanten uppger att han ibland känner sig utmålad som en huligan och att den stämpling som man får som supporter väcker känslor. Andra informanter berättar att det finns en risk att man som supporter också lever upp till den etikett som sätts.

IP 3: Om du sätter oss i bur och utger oss för att vara djur, kommer vi att agera som djur.

IP 1: Lejonet ger vad folket vad folket vill ha. Det blir något primitivt och undermedvetet hos många supportrar och förväntas man att göra någonting dumt kommer man göra något dumt.

Supportrarnas beteende förklaras ofta utifrån den bild media visar upp, något som i sin tur kan påverka supportrarnas identitet. En informant menar bland annat att han ibland undrar om media och han verkligen har varit på samma match. Han beskriver också att då han berättar om sitt supporterskap till AIK för andra, upplever han kraftigare reaktioner från omgivningen än om han hade berättat att han supportade en mindre förening. Detta till stor del på grund av medias framställning av AIK:are som huliganer, något som påverkar samhällets och i synnerhet polisens agerande gentemot supportrar, något flera informanter vittnar om. Under observationen iakttog vi hur polisen eskorterade en grupp supportrar till matchen, detta i form av hästar och kravallpoliser. Under intervjuerna ställdes därför frågan: "Hur upplever du polisens agerande gentemot dig som supporter under en högriskmatch?"

IP 7: Det är klart att det sänder vissa signaler som "Den här grabben är farlig". Jag har en förståelse för att man kan känna någon form av bekräftelse, det finns ju ett spänningsmoment i det. Syftet från polisens sida är att skydda, men det kan få andra konsekvenser lika gärna när polisen satsar så hårt.

IP 3: Provokationen mellan supportergrupperna blir större när det står 200 poliser emellan. Man vet att man inte utgör något hot och att man inte kommer att kunna få stryk för det står 200 poliser emellan. Därför kan man vara mycket tuffare än vad man brukar vara. Det hade aldrig inträffat om det inte vart så mycket poliser.

IP 2: Om polisen inte hade varit där, kunde det ha brakat loss. Det är många som blir kaxigare av polisen men om det skulle braka loss och polisen inte fanns där skulle det braka åt helvete.

Utifrån utsagorna skulle man kunna dra slutsatsen att polisens agerande ihop med medias framställning av supportrar, kan bidra till att skapa en identitet som supportrarna i vanliga fall inte känner igen sig själva i. Detta kan förklaras med Beckers stämplingsteori och utifrån den kan exempelvis beteenden som huliganism förstås som ett avvikande beteende gentemot samhällets normer och moral. När samhället uppmärksammar individer med det avvikande beteendet klassas dessa som avvikare, något som i vårt exempel skulle innebära att supportrarna blir stämplade som huliganer. Stämplingen förstärks sedan genom olika ritualer, intervjupersonerna pratar bland annat om polisens eskortering och bevakning, men även om polisens agerande och bemötande under match. En informant beskrev bland annat hur en av hans nära vänner inför hela sin familj blev utlyft från arenan och av två poliser försatt i en polisbuss. Detta berodde enligt informanten på att polisen hade fått för sig att hans vän var en potentiell våldsvverkare och därmed ville eliminera risken för oroligheter på läktaren. Ritualer som dessa kan stärka bilden av vissa supportrar som våldsvverkare och utifrån denna stämpling kan sedan individerna också börja se sig själva som huliganer, då det är på detta sätt som media och polis framställer dem.⁷² Det som kan ske är alltså att det skapas en kollektiv supporteridentitet där alla supportrar ses som huliganer, när de själva egentligen mer identifierar sig som en person i en gemenskap innehållande lojalitet och en kärlek för laget, snarare än en våldsvverkare.⁷³ Några informanter vittnar däremot om att stämpeln som huligan inte nödvändigtvis måste ses som något negativt. En av informanterna berättar att det inte alltid finns ett behov av att rätta till stämpeln då han ser den som någonting kittlande och spännande.

IP 2: Man kittlas av att folk tänker så, det blir någonting man kan spela på. Möter jag en betydande person skulle jag påtala att så inte är fallet. Annars ser jag inte behov att rätta till det och man mår inte dåligt av att kallas huligan, det är inte en kränkning.

Sammanfattningsvis står det alltså klart att supporterskapet är av väldigt stor betydelse för informanternas identitetsskapande. Detta bland annat då intresset för laget är något de varit engagerade i sedan relativt ung ålder. Många informanter talar om gemenskapen inom gruppen som en viktig faktor för identitetsskapandet men också att gemenskapen de finner inom supporterkulturen inte går att finna någon annanstans. I de föreningar med tydlig och stark gemenskap kan identifikationen också i vissa fall bli så pass stark att supportrarna identifierar sig som själva föreningen. Supportrarna till mindre föreningar pratar däremot i mindre utsträckning om en identifikation med en specifik förening utan identifierar sig i större grad som en idrottsintresserad individ. Informanterna uppger också att vara en supporter handlar om att aktivt inta rollen som supporter. Denna roll handlar för många om ett intresse och en förkärlek till ett lag, men vissa informanter uppger också att rollen som supporter även kan förknippas med någonting helt annat. Genom stämpling från olika instanser i samhället tillskrivs supportrarna ofta en roll som de flesta inte kan stå för. Detta kan i vissa fall innebära att man som supporter, istället för att fokusera på engagemanget för en förening, börjar identifiera sitt supporterskap med den bild som de stämplande instanserna förmedlar.

⁷² Jmf Braun, R. & Vliegthart, R. (2008), S. 798.

⁷³ Jmf Estrada & Tryggvesson (2001), S. 247 f.

4.2.2 SKAPANDET OCH UPPRÄTTHÅLLET AV SUPPORTERGRUPPEN

Den tidigare nämnda gemenskapen inom supporterkulturen är, förutom identitetsskapande, enligt våra informanter också själva kärnan i supportergruppen. Informanterna menar att gemenskap utgör grunden för skapandet av en grupp och i detta fall deras supportergrupper.

IP 3: Jag tror att det handlar om en önskan att vara del av någonting som är större än en själv och det tror jag är gemensamt för alla typer av organisationer. Vi har ett gemensamt intresse som gör det.

Randall Collins menar att i skapandet av gruppen så måste ett gemensamt intresse för någonting finnas. Det gemensamma intresset som informanterna talar om är ett djupt engagemang för laget, något som i sin tur bottnar i ett stort idrottsintresse. Detta ihop med tron och förhoppningen på att man tillsammans kan leda sitt lag till vinst, lägger grunden för att en supportergrupp ska kunna skapas. Flera av informanterna uppger att de tror att en av anledningarna till att man söker sig till en supportergrupp handlar om en önskan att vara delaktig i någonting som är större än en själv, och att få ingå i en gemenskap där alla har ett gemensamt engagemang kring någonting. I likhet med utsagan om domaren som uppgav att han på läktaren agerar mer kollektivt än individuellt skulle detta enligt Mead också kunna ses som ett exempel på en längtan efter att kunna lämna sitt I och i större utsträckning kunna gå upp i det kollektiva, det vill säga Me. Genom att ha någonting att samlas omkring och som alla definierar på samma sätt, uppstår en gemenskap mellan medlemmarna. Med hjälp av Collins teori skulle man kunna säga att en sådan gemenskap som informanterna pratar om, kan möjliggöra för individerna att få utlopp för handlingar och känslor som de inte ensamma skulle kunna få utlopp för. Med andra ord skulle man kunna säga att intervjupersonerna i gruppen får möjlighet att ta del av en gemensam sinnesstämning, något som inte hade varit möjligt utan gruppens dynamik och gemenskap. Den styrka som upplevs i gruppen kan också vara en bidragande orsak till att man väljer att återkomma till gruppen och en bidragande orsak till att många supportergrupper har kunnat växa sig starka.

Vissa intervjupersoner uppger att supporterskap också kan handla om att man söker en plats där man känner tillhörighet med andra och kan få utlopp för sina sociala behov och att gemenskapen inte bara grundar sig i ett gemensamt intresse.⁷⁴ Man menar att det kan finnas en individuell vinst i att vara del av en grupp och att det är väldigt enkelt att vara del av en större supporterförening, då det där som tidigare nämnts, redan finns givna strukturer och en djupt förankrad kultur.

IP 3: Jag tror att många supportrar är människor som är socialt och ekonomiskt utsatta. Ofta handlar det om ett socialt utanförskap och supporterkulturen gör att man känner en gemenskap där man inte skulle ha varit accepterad i övrigt.

Det är ju egentligen väldigt enkelt att bli medlem av en stor supportergrupp och dras med för det finns tydliga riktlinjer.

De informanter som är supportrar till mindre lag beskriver som tidigare nämnts inte gemenskapen på samma sätt. Istället pratar man om sitt eget intresse för laget som en symbol för staden man bor i, snarare än att i supportergruppen finna en tillhörighet. Två informanter menar att deras supporterskap till klubben grundar sig i idrottsintresset som finns i staden man bor i. Den gemenskap och gemensamma engagemanget som enligt Collins krävs för

⁷⁴ Jmf Estrada & Tryggvesson (2001), S. 247 f.

skapandet av en tydlig grupp är i det här fallet alltså för svagt för att man ska kunna skapa men framförallt upprätthålla en supportergrupp.

IP 2: För mig har det alltid varit intresset för idrotten som gjort att jag har följt laget och inget annat. Så länge som jag bor här kommer jag att följa laget.

IP 5: När fotbollsintresset började bli stort så blev det ÖSK, eftersom det låg närmast där jag bodde.

Utsagor från informanterna visar också att den kultur som nämndes tidigare och som finns i större lag, det vill säga en kultur med tydliga traditioner som går långt tillbaka i tiden, är någonting som fattas i de mindre lagen. Utifrån dessa utsagor menar man att det är just kulturen som är nyckeln för att man enkelt ska kunna bli medlemmar av en grupp och för att gemenskapen ska kunna fortsätta att upprätthållas.⁷⁵

IP 1: Kulturen är inte lika gammal i Örebro som i Stockholmsklubbarna. Kulturen är mycket äldre och man har tagit med sig sina barn på matcherna och sedan har det haft sin stilla gång och man har uppfostrats in i den andan. Detta tror jag inte man kan se i de mindre orterna.

IP 7: Det är nog ingen slump att jag håller på ett Stockholmslag, det tror jag inte. Med den historien och kulturen som finns i föreningen.

Kulturen informanterna pratar om handlar bland annat om redan traditionella sånger, symboler och ritualer. Dessa har under årtionden utvecklats och införlivats i klubbens supporterkultur, något som gör processen att bli del av gemenskapen enklare. Collins menar att ett av kriterierna för gruppens upprätthållande är att kollektiva och koordinerade handlingar måste ritualiseras, så kallade "Interaction ritual chains". Intervjupersonerna menar att många av deras ramsor och ritualer är så förankrade i gruppen att alla kan delta i utövandet. Ritualerna är enligt informanterna dels sådant som utspelar sig på läktaren, men också sådant som man ägnar sig åt före match. Inför matchen kan dessa ritualer handla om att man tillsammans träffas och dricker alkohol för att bygga upp stämningen och prata med likasinnade. Ofta tar man sig också gemensamt till arenan för att tillsammans förbereda uppträdandet i klacken.⁷⁶

IP 1: Vi har vissa bestämda saker som man gör under en matchdag. Detta är någonting vi gör tillsammans i gruppen. I gruppen blir det nästan som att fira midsommar, att de här attributen med att hissa majstången och dricka snapsen. Man sjunger sångerna på precis samma sätt fast för ett fotbollslag, det är en stor jävla fest.

Ramsorna och sångerna i klacken har enligt informanterna en stor betydelse för att visa vilken grupp man tillhör och för att kunna visa gruppens styrka. Under observationen som genomfördes 2001-11-14 i Ericsson Globe Arena utspelades dessa kollektiva ritualer tydligt genom att man bland annat klappade, hoppade, sjöng och gemensamt genomförde ett koordinerat tifo. Det är enligt Collins kollektiva ritualer som dessa som gör att gruppen faktiskt kan uppleva sig själva som en enhetlig grupp. En informant menar också att ramsorna utgör ett sätt att stärka "vi mot de" känslan inom gruppen.⁷⁷ Genom en sång där

⁷⁶ Jmf Estrada & Tryggvesson (2001), S. 248-257.

⁷⁷ Jmf Wann, D. L., Grieve, F. G., Waddill, P. J., & Martin, J. (2008), S. 440 f.

motståndargruppen kollektivt exempelvis sjunger ” Mörda ett Djurgårdsbarn” uppstår ett hot mot den egna gruppen. Utsagorna från intervjuerna såväl som observationen visar att hotet mot gruppen gör den starkare. En av informanterna menar att hotet istället för att sänka gruppens sammanhållning istället bidrar till en positiv energi.⁷⁸ Collins menar att gruppen i och med ett sådant hot upplever en ökad emotionell energi och att det också är den som gör att gruppen upplever sig starkare.

I: Vad upplever ni när andra sjunger nedsättande ramsor om er?

IP 6: Vi sjunger högre och vi upplever en stor glädje tillsammans. De här personerna är med mig när jag är som gladast.

Utan dessa kollektiva ritualer och tydliga strukturer kan det vara svårt att upprätthålla gruppen. I de mindre supportergrupperna vittnar man om att det faktum att det saknas en tydlig kultur leder till att det som supporter kan vara svårt att veta hur man ska uppträda i klacken. Informanterna uppger även att de tror att de skulle vara supportrar i större bemärkelse om det fanns en lika tydlig supporterkultur som i de större föreningarna. De kollektiva ritualer Collins pratar om skulle alltså bidra till en ökad gemenskap och att folk i större grad skulle känna en tillhörighet till föreningen.

I: Tror du att du skulle vara mer intresserad av ÖSK om det fanns en större supporterkultur runt klubben?

IP 2: Ja det skulle påverka. Om man var kända för att ha en bra och stor publik med en stor klack så skulle det vara häftigt. Då tror jag att det skulle bli en förhöjning av intresset för ÖSK. Man skulle vara stoltare över att kolla på ÖSK.

En av informanterna som jobbar med att arrangera tifo och övriga läktararrangemang inom Örebro SK menar att övrig publik visar större intresse och engagemang när de genomfört ett tifo.

IP 5: Man märker att folk blir mer engagerade när vi haft stora tifo. Publiken tänder till extra och står och applåderar. Så jag tror verkligen att det betyder mycket.

Utifrån denna utsaga blir det tydligt att en kollektiv ritual, i detta fall ett tifo, kan bidra till en ökad emotionell energi. Gruppen blir starkare av denna energi men enligt Collins krävs det även att det tydligt framgår vilka som är deltagare i gruppen. Inom den mindre supportergruppen ligger engagemanget på flera olika nivåer, något som tidigare exemplifierades genom att en av informanterna uppgav att han inte behöver ha på sig en Örebro SK tröja under match. Detta kan leda till att den kollektiva definitionen av situationen är svårare att uppfylla. De kollektiva ritualerna i klacken hos den mindre föreningen kan således vara för svaga för att dessa ska kunna förena supportrarna i en kollektiv gemenskap.

Intervjuerna har alltså visat att det är det gemensamma intresset och engagemanget omkring någonting som är grunden för att en grupp ska skapas. För att denna grupp sedan ska upprätthållas krävs det också att vissa kollektiva handlingar ritualiseras och att man kan definiera vilka som ingår i gruppen och vilka som inte gör det. Utöver detta pratar informanterna också om vikten av symboler, i dessa fall bland annat lagemblemet och lagets spelare. Symboler som dessa kunde tydligt också urskiljas under observationen. Informanterna menar att symbolerna bland annat påminner dem om lojaliteten till laget, men

⁷⁸ Jmf Wann, D. L., Grieve, F. G., Waddill, P. J., & Martin, J. (2008), S. 440 f.

att de också utgör ett viktigt fundament i gruppens bevarande. Collins menar att tydliga symboler kan bidra till att definiera gruppen, hålla ute utomstående, samt göra att deltagarna känner en samhörighet till varandra. Under observationen kunde man tydligt se hur det uppstod olika konflikter mellan grupperna. Det som utspelade sig var att man genom exempelvis olika ramsor kränkte motståndarlagets symboler, i detta fall genom att håna motståndarlagets spelare. Att kränka motståndares symboler kan enligt Collins ses som ett sätt att motsätta sig andra grupper. En informant beskriver symbolernas värde och vad det är som sker inom gruppen när man lyckas utsätta motståndarlagets symboler för hot.

IP 3: Det blir en upploppskänsla. Skulle man inte värdeladda sin logga så blir det värdelöst. Det är supportrarnas känsla för loggan som gör någonting. Skulle vi, och som har hänt, kissat på Malmöbanderoller när de använde de i ett tifo utan att de märkte något, så blir det en värdeladdning i gruppen. Det blev en anekdot och en erfarenhet som gjorde att gruppen hölls samman.

I: Blev det ett sätt att bränna det andra lagets symboler?

IP 3: Ja det blev det. Jag känner till att Malmö har klistrat HIF loggan i toalettskålen och i vår lokal hade vi Hammarbyloggan i toalettskålen. Den ultimata segergesten var att bränna en motståndares halsduk.

Att kränka motståndargrupperns symboler kan enligt ovanstående utsagor leda till en ökad energi inom gruppen och att en gemensam sinnesstämning upplevs. Det faktum att gruppen faktiskt upplever en gemensam sinnesstämning är enligt Collins en grundläggande faktor för gruppens upprätthållande. De informanter som supportrar en mindre förening uppger att de kan uppleva en kränkning och ett hot när andra supportrar kommer till deras stad. De upplever också att kränkningarna från andra supportrar oftast handlar om staden, snarare än föreningen. Med Goffmans terminologi skulle man kunna beskriva detta som ett sätt att kränka supportrarnas backstage, det vill säga staden istället för föreningen.⁷⁹ Detta då supportrarna till mindre föreningar mer intar rollen som Örebroare än rollen som supportrar till Örebro SK. Informanterna uttrycker:

IP 5: Det märker man ju, att de försöker kränka oss genom att sjunga "Vem fan vill bo i Örebro?" Och sådär håller det på.

IP 2: Jag tror man blir kaxigare i sin egen stad, absolut. Det är någonting att de kommer hit och att vi ska visa dem.

Sammanfattningsvis så utgör alltså gemenskapen en viktig grund såväl för skapandet som för upprätthållandet av gruppen. Utöver det så krävs för upprätthållandet också att vissa handlingar ritualiseras, något som möjliggör för gruppen att uppleva sig som en grupp. En stark supporterkultur underlättar upprätthållandet av gruppen då det inom kulturen finns tydliga ritualer och symboler. Symbolerna bidrar till att medlemmarna av gruppen kan känna en samhörighet med varandra och att man tydligt kan se vilka som ingår i gruppen. Symbolerna har också stor betydelse för upprätthållandet då man genom att bränna andras symboler kan utsätta andra grupper för hot och därigenom vinna positiv energi till den egna gruppen. Genom att gruppen är samlad och tillsammans utför dessa ritualer upplever man i gruppen en emotionell energi som bidrar till att stärka gruppens sammanhållning. Man skulle med andra ord kunna säga att all den aktivitet som utspelar sig innan, under och efter en match är viktiga faktorer för både gruppens skapande och upprätthållande. Utan dessa

⁷⁹ Jmf Wann, D. L., Grieve, F. G., Waddill, P. J., & Martin, J. (2008), S. 440 f.

komponenter uppstår den situation som supporterarna till de mindre föreningarna talar om, det vill säga svårigheter i att definiera gruppen och att finna någon gemensam sinnesstämning, något som i längden innebär att det kan bli svårt att upprätthålla gruppen.

4.2.3 SUPPORTERGRUPPENS PÅVERKAN PÅ INDIVIDENS MORALISKA FÖRHÅLLNINGSSÄTT

För att ta reda på om huruvida informanterna upplevde att deras moraliska förhållningssätt påverkas av supportergruppen, ställdes inledningsvis frågan om ifall de upplever att deras beteende förändras i samband med match. Samtliga informanter uppger att de upplever en viss förändring i deras beteende, att det är svårt att inte ryckas med i det som utspelas på läktaren.

IP 7: Ja det gör jag.. Idrott är något som kan väcka känslor ihop med adrenalin som man får i andra sammanhang, det kan mycket väl vara nåt kemiskt, lika väl som socialt.

IP 3: Jag kan tänka mig att det blir så att det förändras, eftersom vi inte sätts på prov i vardagen, det är ingen som blir direkt hotad av större grupper, det är ingen som förolämpar en och bespottar ens värderingar öppet. Men det händer i den här gruppen.

Intervjuerna visar även att moralen inom supporterkulturen skiljer sig från informanternas individuella samhällsmoral och att det är någonting som sker när man är en del av gruppen. Informanterna beskriver det som ett gruppsyck som är svårt att inte ryckas med i. Samtliga informanter menar dock att det inte riktigt går att skilja gruppens moral från den individuella moralen eftersom individen alltid har ett personligt ansvar över sina handlingar.

IP 4: Jag upplever att det säkert kan vara ett gruppsyck, att man på något sätt dras med i det. Men det där är nog mer kopplat till individen, det är klart att vissa inte pallar det gruppsyck som blir.

IP 1: Visst är det så att man anammar gruppen men samtidigt är det inte ett skydd, slår man någon på käften på en fotbollsarena tror jag att man är högst medveten om att det är åt helvete fel. Jag tycker inte heller att man kan skilja på de, man kan inte göra läktaren till en fristående organism.

I enlighet med Collins teori kan man säga att olika grupper skapar sin egen moral och att det är just genom inträdet i gruppen som man tillskrivs denna moral. I klacken är detta inte ett undantag. I och med att man tar plats i supportergruppen kan det vara svårt att inte dras med i det gruppsyck som skapas. Gruppsycket kan ses som en motor som påverkar informanternas handlande, samtidigt som de menar att man inte kan lämna över ansvaret för sina handlingar på gruppen, utan står till sist alltid som personligt ansvarig för dem.

IP 3: Om man kommer fram till mig och frågar om det verkligen var jag som var vansinnig, eller om det var jag som HIF supporter så säger jag att man inte kan se detta ur olika perspektiv, utan då står jag för det. Det är någon typ av begär hos oss människor att man får lov att stå upp för det man tror på.

Collins menar att det är i gruppen som man kommer överens om de moraliska riktlinjer som finns. Som tidigare nämnts kan man säga att det är de kulturella traditionerna som finns inom

supportergruppen som ligger till grund för vad som ses som moraliskt accepterat inom gruppen. Att stå och skrika hatiska och sexuella glåpor mot andra människor ses alltså här som någonting accepterat, samtidigt som det i de flesta andra grupper och sammanslutningar i samhället ses som ett förkastligt beteende.

IP 6: Det är känslan av att andra gör det, då kan jag också göra det, ta "mörda ett djurgårdsbarn" som exempel det är inget jag skulle komma på tanken att skrika på stan. Men framförallt om man ligger under så häver man ur sig såna saker. Jag tycker det är larvigt själv, men man kommer ofta på sig själv att göra det.

Informanterna vittnar om att man inom supportergruppen utvecklar en stark grupp moral då man ofta utsätts för hot av andra supportergrupper, framförallt i form av hatiska ramsor och deras "brännande" av gruppens symboler. Denna företeelse är enligt informanterna i stort sett unik för supporterkulturen då det inte finns andra grupper som i samma utsträckning ställs inför denna typ av hot. Detta innebär att supporterskapet medför vissa tydliga moraliska riktlinjer gentemot föreningen. Informanterna uppger att de som betar sig illa på läktaren och inte respekterar dessa, ofta ses som dåliga supportrar.

I: Hur ser du på uttalandet "de som betar sig illa är inga riktiga supportrar"?

IP 4: Jag tycker mer att man kan säga att de som betar sig illa är dåliga supportrar.. På något sätt drar de ju ner föreningen i skiten samtidigt som de säger att de är supportrar.

IP 6 Jag ser det så att om man börjar bråka och betar sig illa inne på arenan och samtidigt kallar sig riktig supporter, att jag har svårt att köpa det resonemanget. De vet hur mycket sådant skadar klubben, både ekonomiskt och medialt. Kan man motivera för sig själv att man gör sånt i klubbens namn samtidigt som man vet att det skadar klubben kan jag absolut inte köpa resonemanget.

De hot som den egna gruppen utsätts för, handlar enligt Collins om motståndargruppens ifrågasättande av den andra gruppens moral. Detta kan ses som en process där den utsatta gruppens moral ytterligare förstärks. För att rättfärdiga och försvara gruppens moral måste den utsatta supportergruppen således ständigt stå upp för den. Det faktum att man i så stor utsträckning är beredd att stå upp för gruppen botten enligt Collins i en känsla av moralisk förpliktelse. Dessa förpliktelser består dels av att man bör försvara gruppen vid angrepp, men också av normer och riktlinjer om på vilket sätt detta bör göras. Att i de fall detta görs på fel sätt skapar osämja i den egna supportergruppen är enligt ovanstående utsagor något som supportrarna uppfattar som provocerande och skadligt för såväl föreningen som supportergruppen.

Sammanfattningsvis menar informanterna alltså att deras moraliska förhållningssätt till viss del påverkas av supportergruppen, då det gruppsyck som uppstår på läktaren ofta är starkt och påtryckande. I supportergrupper med en tydlig kultur är gruppens moraliska normer starkt införlivade i medlemmarna. Dessa normer och värderingar förstärks genom att supportergruppen ofta utsätts för hot och kränkningar. Informanterna upplever alltså en viss förändring i sina moraliska förhållningssätt, dock uppger de att man trots detta alltid är moraliskt ansvarig för de handlingar man utför i kollektivet. Intervjupersonerna menar alltså att man i gruppen inte helt släpper på sina grundläggande samhällsmoraliska förhållningssätt och att man inte kan se läktaren som en frizon för sitt uppträdande.

5. SLUTDISKUSSION

Historiskt sett har sociologiskt och socialpsykologiskt forskningsfokus på supporterkultur främst fokuserat på att förklara samhällsproblem som våld och huliganism i samband med idrottsarrangemang, istället för att exempelvis fokusera på bakomliggande faktorer till supportergruppens betydelse för individen och gruppens grundläggande funktioner. I de fall forskningen ändå fokuserar på dessa aspekter, så görs det till största del i syfte att exempelvis förklara dessa samhällsfenomen. Med andra ord skulle forskningen kunna beskyllas för att i alltför stor grad tillämpa ett makroperspektiv på supportergrupper. Vår studie fyller därmed i de hål som den tidigare forskningen lämnat då den tillämpar ett mikroperspektiv på supportergrupper och kan genom detta kartlägga de grundläggande fundamenten för gruppens skapande, upprätthållande samt de moraliska förhållningssätten och hur dessa påverkar individens identitet. Syftet med denna studie är därmed att studera supporterskap ur dessa tre aspekter. För att få svar på dessa frågeställningar genomfördes sju intervjuer med supportrar från idrottsföreningarna AIK, Djurgårdens IF, Helsingborgs IF och Örebro SK. Teoretiska utgångspunkter för studien har vad gäller identitetsskapande handlat om att vi studerat identitet som en ständigt pågående process och något som utvecklas och förändras i möten mellan människor. Vad gäller gruppsskapande och grupprocesser så definieras en grupp genom medlemmarnas relation till varandra, och grupprocesser som upprepade händelser inom gruppen. För att studera moraliska förhållningssätt har den teoretiska utgångspunkten varit att grupper skapar sin egen moral, och utifrån detta har vi sedan besvarat frågeställningen.

För att ta reda på supporterskapets betydelse för individens identitetsskapande ställdes bland annat frågan ”Vad har supporterskapet för betydelse för dig?”. Tydligt blev att supporterskapet har stor betydelse för majoriteten av supportrarnas identitetsskapande, och att de i hög grad identifierar sig med den förening de supportar. En av orsakerna vi kunnat identifiera till den starka identitetsanknytningen är att samtliga intervjupersoner påbörjade sitt supporterskap som barn och att man sedan kontinuerligt under barndom och tonår har fått sitt supporterskap erkänt. Detta då informanterna under flera år i gruppen har fått bekräftelse för sitt supporterskap och engagemang, vilket resulterat i att individen idag starkt identifierar sig som supporter till klubben. Det faktum att man ser det som en viktig roll i ens identitet och att det utgör en stor del av vem man definierar sig som, är något som vi kan se kan leda till ett livslångt engagemang med supporterulturen och med en roll som man inte är beredd att ge upp.

En annan viktig faktor för identitetsskapandet tillskriver intervjupersonerna gemenskapen inom supportergruppen. Gemenskapen inom supporterulturen kan vi se som ett av de viktigaste grundfundamenten för att möjliggöra ett ömsesidigt erkännande av gruppens medlemmar. Detta då gruppen måste erkänna dig som en supporter för att det ska kunna bli en del av din identitet. Som en av de viktigaste delarna i denna gemenskap ses utövandet och upprätthållandet av den kultur som gruppen skapat. Denna kultur definieras av tydliga handlingsmönster och strukturer som gör det relativt enkelt att bli del av-, och identifiera sig med en supportergrupp. Finns det tydliga riktlinjer så är det alltså lättare för individen att bli erkänd som supporter, eftersom man vet vad som förväntas av en. Vad som förväntas av en som supporter bör dock förstås i ljuset av vem det är som ställer förväntningarna. Gruppens förväntningar på supportern som individ skiljer sig enligt informanterna i stor utsträckning mot de förväntningar och den bild som bland annat media målar upp av en supporter. Då det som skrivs i media om supportrar, enligt våra informanter i stort sett uteslutande handlar om negativa aspekter av supporterulturen, menar informanterna kan bidra till att vissa supportrar identifierar sig med den bild och det beteende som förväntas av dem, snarare än den bild som supportrarna själva konstruerar inom gruppen. Även om man som supporter själv inte

identifierar sig med det som skrivs, så uppger informanterna att man påverkas av den bild som förmedlas, då andra människors bild av hela supporterstrukturen är beroende av de diskurser som finns. Detta innebär att man i både framställande, agerande och bemötande bör vara medveten om att stämpling av andra människor kan leda till ett negativt rollövertagande. Informanterna uppger att detta är ett problem inom supporterstrukturen och kan ses som ett hot mot deras egen identitet.

Vad gäller skapandet av supportergruppen så spelar gemenskapen även här en fundamental roll. Denna gemenskap bygger på ett gemensamt intresse och engagemang för någonting, något som utgör grunden för att en supportergrupp överhuvudtaget ska kunna skapas. Gemenskapen kan alltså ses som en av de viktigaste byggstenarna i skapandet av en grupp och inom supporterstrukturen består denna gemenskap till stora delar av en tro och kollektiva förhoppningar grundade i en ambition om att klubbens framgång ska vara tätt förbundet med supportergruppens välgång. Enligt informanterna är gemensamt engagemang omkring någonting ihop med förhoppningar av att få vara del av någonting som är större än en själv, det som blir dragkraften i gruppen och anledningen till att man återkommer. Informanterna menar också att gruppens förmåga att tillfredsställa medlemmarnas sociala behov är en starkt bidragande orsak till att man vill vara del av en supportergrupp. En stark gruppenskap möjliggör således för medlemmarna att uppleva saker som man själv inte skulle kunna förmå. Att till stora delar gå upp i det kollektiva i supporterklacken leder alltså i vår mening till en möjlighet att koppla bort vardagliga påfrestningar och förväntningar och ger istället tillträde till ett forum där man exempelvis kan få utlopp för känslor man inte i andra sammanhang kan få.

Gruppens skapande utgörs alltså av en kollektiv gemenskap sprungen ur ett gemensamt engagemang. Gemenskap är också en grundläggande förutsättning för att denna grupp sedan ska kunna upprätthållas, detta genom att medlemmarna i gruppen erkänner varandra. För gruppens fortsatta upprätthållande krävs att gemenskapen stärks genom att vissa kollektiva handlingar utförs. Dessa kollektiva handlingar bygger på koordinerade ritualer och ramsor och utgör tillsammans en viktig grund för gruppens upprätthållande. När dessa kollektivt utförs på läktaren blir det möjligt för gruppen att uppleva sig som en grupp. För att man ska kunna komma till det stadium där gruppen tillsammans erkänner sig som en grupp, krävs det att man upplever en gemensam sinnesstämning som sedan matar gruppen med energi. Informanterna uppgav också att en stark supporterkultur underlättar detta upprätthållande då det förutom tydliga riktlinjer och ritualer, också finns starka symboler. Symbolerna besitter ett stort värde för gruppens upprätthållande, detta då de bland annat symboliserar supportrarnas emotionella engagemang och lojalitet. Symbolerna kan också användas för att öka gruppens sammanhållning, detta främst genom att hylla sina egna eller bränna andra gruppers symboler. Genom att utsätta det andra laget för hot, upplever den egna supportergruppen en ökad sammanhållning, något som i sin tur blir ett sätt att ladda gruppens "batterier", och därmed göra gruppen starkare. De handlingar som utspelas i klacken utgör i vår mening alltså en viktig funktion för gruppens upprätthållande då de gör det möjligt för supportrarna att känna en solidaritet med varandra och därigenom uppleva en gemensam sinnesstämning.

Denna studie har alltså visat att supporterskapet utgör en viktig pusselbit i supportrarnas identitetsskapande. Detta då engagemanget påbörjades redan i ung ålder, och därigenom varit en viktig del i deras sociala utveckling. Studien har också visat att supportergrupper skapas som en produkt av ett antal individers gemensamma intresse och engagemang kring en förening. Gruppens fortsatta existens är sedan starkt beroende av att vissa handlingar koordinerat och kollektivt utförs i gruppen och att man upplever en gemensam sinnesstämning. Den femte variabeln för gruppens fortsatta varande och för supportrarnas

identifikation med föreningen, är de symboler som representerar klubben. Denna studie har utöver dessa också kunnat utläsa en sjätte viktig variabel för supportergruppens upprätthållande, en variabel vi valt att kalla ”nivå av kulturella traditioner”, där ”nivå” definieras som en variabel på de kulturella traditionernas styrka och där en hög nivå alltså är synonymt med starka kulturella traditioner.

Hos informanterna som är supportrar till den mindre föreningen har vi kunnat identifiera en låg nivå av kulturella traditioner. Detta har bland annat visat sig genom att de andra informanterna till föreningar med hög nivå av kulturella traditioner först och främst kunnat skapa sig en starkare supporteridentitet. Dessa informanter uppgav att den kultur som finns inom deras supportergrupper ligger till grund för att supporterskapet ska få en stor betydelse för individernas identitetsskapande. Då vi försökte besvara denna frågeställning utifrån supportrarna till Örebro SK, blev det snabbt tydligt att de kulturella traditionerna inom supportergruppen var närmast obefintliga. Då resultatet snarare visade ett engagemang för Örebro idrottskultur, blev det tydligt att dessa intervjupersoner istället identifierade sig som Örebroare än ÖSK:are. Engagemanget hos supportrarna till Örebro SK tolkade vi som ett engagemang på en ”stadsrelaterad” nivå, vilket medförde att man mer hoppades på framgång för Örebro SK som en representant för staden än som en symbol för supportergruppen. I föreningar med högre nivå av kulturella traditioner är identifikationen med den enskilda klubben däremot starkare. Informanterna till AIK, Djurgårdens IF, och Helsingborgs IF talade om de kulturella traditionernas stora betydelse för identifikationen med föreningen. Intervjuerna med supportrar till de större föreningarna visade även på den höga nivån av kulturella traditioner som en viktig del för upprätthållandet av själva supportergruppen. Genom intervjuerna märkte vi att de försök Örebro SK gjorde att skapa en gemenskap, genom att bland annat arrangera tifon, ledde till en ökad emotionell energi hos åskådarna. Dock är nivån av kulturella traditioner fortfarande för låg för att man ska kunna tala om en gemensam sinnesstämning som utmynnar i upprätthållandet av en enhetlig supportergrupp. Med en högre nivå av kulturella traditioner i form av tydliga ritualer och ramsor, hade den ökade emotionella energin alltså gjort att man inom gruppen faktiskt upplevde sig som en grupp. Detta hade i sin tur kunnat bidra till ett upprätthållande av supportergruppen med tydligt definierade medlemmar. I vår mening är alltså en av orsakerna till att de större föreningarna har kunnat skapa en stark supportergrupp med många medlemmar, att man under lång tid har utvecklat en hög nivå av kulturella traditioner, något som sedan lett till att man enkelt och snabbt kan bli del av dessa supportergrupper.

I de föreningar med hög nivå av kulturella traditioner påverkas individens moraliska förhållningssätt till viss del av supportergruppen. Hur denna moral konstrueras är beroende av de kulturella traditionerna som finns inom supportergruppen. Informanterna menade att de upplever en viss förändring i sina moraliska förhållningssätt då de ingår i gruppen, bland annat genom att man där uppfattade vissa handlingar som acceptabla som i andra sammanhang och sammanslutningar i samhället inte skulle tolereras. Genom att konstant ifrågasättas och hotas av andra supportergrupper tvingas man också stå upp för gruppens värderingar på ett sätt som är väldigt ovanligt för andra samhällsgrupper. På detta sätt skapas egna moraliska riktlinjer samtidigt som gruppens moral också stärks av de hot som gruppen utsätts för. Det grundläggande samhällsmoraliska förhållningssättet försvinner dock inte helt, därför anser man att det alltid är den enskilda individen som får stå ansvarig och till svars för sina handlingar, oavsett vart de begås. Men hur kommer det sig då att man till viss del ändå anammar gruppmodalen? En förklaring till detta kan vara att individens moraliska förhållningssätt påverkas av supportergruppen då den sinnesstämning som uppstår genom de kollektiva handlingarna och ritualerna är svår att inte ryckas med i. Vidare menar vi att det är supportergruppens höga nivå av kulturella traditioner som sätter ramarna för vilka handlingar

som ses som acceptabla att utföra och vad som förväntas av dig som supporter. Följs inte de riktlinjer som finns inom gruppens kultur anses man vara en dålig supporter som i sitt agerande mer utgör en skada än nytta för gruppens sammanhållning.

Den kunskap som denna studie bidragit med är alltså att en för låg nivå av kulturella traditioner gör att såväl identitetsskapandet för individerna som gruppens upprätthållande blir svårare, än om denna nivå skulle varit hög. Däremot menar vi att skapandet av en grupp inte påverkas av mängden kulturell tradition. I vår mening konstrueras tillfälliga grupper i allmänhet dagligen, dock menar vi att för gruppens överlevnad och upprätthållande behövs en viss nivå av kulturella traditioner. I skapandet av en grupp är det alltså viktigt att man sätter upp tydliga strukturer och ritualer, något som inom supporterkulturen på sikt omvandlas till supportergruppens kulturella traditioner. Om denna kultur kontinuerligt hålls vid liv och förs vidare blir det också lättare för nya medlemmar att bli del av gruppen och därmed göra den starkare. De slutsatser denna studie presenterat baseras i huvudsak på intervjumaterial. För att stärka de slutsatser vi lagt fram borde eventuellt intervjuförordningen mellan informanternas klubbmedlemskap varit mer jämn. På grund av tidsbrist kunde dock inga kompletterande intervjuer med supportrar till den mindre föreningen genomföras. Däremot menar vi att de skillnader vi kunnat identifiera mellan informanterna varit så pass stora och tydliga att slutsatserna ändå har känts rimliga att dra.

Vad gäller förslag på vidare forskning på området menar vi att det vore intressant att undersöka om begreppet ”nivå av kulturell tradition” även är tillämpligt på andra områden och grupper. Genom att tillämpa begreppet på andra etablerade grupper i samhället, exempelvis gäng som bedriver kriminell verksamhet, så skulle eventuellt en ökad förståelse för gruppens funktion kunna leda till en effektivare bekämpning av kriminaliteten i samhället. Nivå av kulturell tradition är i vår mening alltså ett begrepp som kan tillämpas för att öka förståelsen för olika grupper och deras funktion. Vi ser begreppets tillämpning bland annat i att kunna förklara varför vissa grupper blir starkare än andra. Om man ser exempelvis till fenomen som nationalism skulle man med nivå av kulturell tradition kunna förklara varför vissa länders invånare upplever en starkare nationalism än andra. I ett land med hög nivå av kulturell tradition upplever medborgarna alltså i högre grad en identifikation med den nation man tillhör, en identifikation som stärks genom olika tydliga traditioner och ritualer där nationalismen underbyggs. En hög nivå av kulturell tradition leder också till skapandet av tydliga strukturer och moraliska förhållningssätt, något som sedan har stor betydelse för att individerna ska kunna uppleva en starkare gemenskap och därmed en ökad identifiering med gruppen.

REFERENSLISTA

TRYCKTA KÄLLOR

- Andersson, Torbjörn & Radmann, Aage (1998), *Från Gentleman till Huligan – Svensk fotbollskultur förr och nu*, Stockholm: Symposion.
- Becker, Howard S (1963), *Outsiders, Studies in the sociology of deviance*, New York: The Free Press.
- Brännberg, Tore (2010), ”Att dekonstruera begreppet huliganism” S. 55-72, i Havelund, Jonas, Joern Lise och Rasmussen Kristian, (red.), *Fotboll och huliganism i Skandinavien*, Malmö: idrottsforum.org.
- Brännberg, Tore (1993), ”Huliganism – ett drama i offentligheten” S. 15-61, i Brännberg, Tore, (red.), *Mellan karneval & huliganism*, Floda: Zenon.
- Collins, Randall (2008), *Violence, A micro-sociological theory*, Princeton: Princeton University Press.
- Collins, Randall (2004), *Interaction ritual chains*, Princeton: Princeton University Press.
- Durkheim, Émile (2001), *The Elementary forms of religious life*, Oxford: Oxford University Press.
- Engdahl, Emma (2009), *Konsten att vara sig själv*, Malmö: Liber.
- Engstrand, Magnus (2003), *Fotboll och religion*, Stockholm: Proprius förlag.
- Estrada, Felipe & Tryggvesson, Kalle (2001), ”Fotboll kräva dessa drycker” *Alkohol, fotboll och manlig kamratskap* i Nordisk Alkohol- & Narkotikatidskrift Vol 18 (3). S. 245-259.
- Goffman, Erving (2007), *Jaget och maskerna*, Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Green, Anders (2010), ”Hur viktig är fotbollen för fotbollshuliganismen? En skandinavisk betraktelse” S. 99-117, i Havelund, Jonas, Joern Lise och Rasmussen Kristian, (red.), *Fotboll och huliganism i Skandinavien*, Malmö: idrottsforum.org.
- Heidegren, Carl-Göran (2009), *Erkännande*, Malmö: Liber.
- Inrikesdepartementet, (1998), *Trygghet och trivsel vid idrottsevenemang*, Stockholm: Regeringskansliet.
- Jenkins, Richard (2008), *Social identity, Third edition*, London: Routledge.

- Johansson, Thomas & Lalander, Philip (2010), *Vardagslivets socialpsykologi*, Malmö: Liber.
- Kvale, Steinar (1997), *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur.
- Mason, Jennifer (2002), *Qualitative researching 2nd edition*, London: SAGE publications.
- Renck, Barbro & Starrin, Bengt (1996), "Den kvalitativa intervjun" S. 52-75, i Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar, (red.), *Kvalitativa studier i teori och praktik*, Lund: Studentlitteratur.
- Widerberg, Karin (2002), *Kvalitativ forskning i praktiken*, Lund: Studentlitteratur.

VETENSKAPLIGA ARTIKLAR

- Braun, R. & Vliegenthart, R. (2009), "Violent Fan Fluctuations: A Diffusion Perspective To Explain Supporters' Violence", *Mobilization: An International Journal*, vol. 14, no. 1, pp. 23-44.
- Braun, R. & Vliegenthart, R. (2008), "The Contentious Fans. The Impact of Repression, Media Coverage, Grievances and Aggressive Play on Supporters' Violence", *International Sociology*, vol. 23, no. 6, pp. 796-818.
- Dunning, E., Murphy, P. & Williams, J. (1986), "Spectator violence at football matches: Towards a sociological explanation", *British Journal of Sociology*, vol. 37, no. 2, pp. 221-244.
- Gaertner, S.L., Dovidio, J.F. & Bachman, B.A. (1996), "Revisiting the contact hypothesis: The induction of a common ingroup identity", *International Journal of Intercultural Relations*, vol. 20, no. 3-4, pp. 271-290.
- Wann, D. L., Grieve, F. G., Waddill, P. J., & Martin, J. (2008). Use of retroactive pessimism as a method of coping with identity threat: The impact of group identification. *Group Processes & Intergroup Relations*, 11(4), pp. 439-450.

OTRYCKTA KÄLLOR

Djurgården fotbolls officiella hemsida:

<http://dif.se/2011/09/19/djurgarden-bast-i-stan/> (2011-11-17)

Idrotts-Sverige, En presentation av Riksidrottsförbundet,

http://www.rf.se/ImageVault/Images/id_165/scope_128/ImageVaultHandler.aspx
(2011-10-26)

Ordningslagen (1993:1617) Regeringskansliets rättsdatabaser, Kap 2 § 26
<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19931617.htm> (2011-10-24)

Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, Elanders Gotab. (2011-10-07)

BILAGA 1 OBSERVATIONSPUNKTER

OBSERVATIONSPUNKTER

- Vilka aktiviteter ägnar sig supportrarna åt inne i arenan?
- Hur ser ritualerna ut? Vad är det som händer? Sånger, klapp, osv.
- Hur ser relationen mellan de olika supportergrupperna ut?
- Hur påverkas läktaraktiviteterna av det som händer på isen?

BILAGA 2 INTERVJUGUIDE

Bakgrundsfrågor:

- Hur gammal är du?
- Vad har du för sysselsättning?
- Hur har ditt idrottsintresse sett ut och hur ser det ut idag?
- Hur kom du i kontakt med det laget du håller på?

Allmänt om supporterskap/ identitet

- Vad är det som utmärker en supporter enligt dig?
- Vad innebär det för dig att vara supporter?
- Vad handlar supporterskap om?
- Hur ska en supporter inte vara?
- Upplever du att supporterskapet är en viktig del av vem du är?
- Påverkar ditt supporterskap ditt liv i andra sammanhang?
- Har det någon betydelse vilket lag dina kompisar hejar på?
- Hur skiljer sig ditt beteende i samband match jämfört med andra situationer?

Gemenskap och grupp

- Beskriv känslan av att stå på en arena och se ditt lag spela.
- Hur känner du när ditt lag vinner eller förlorar?
- Beskriv hur en matchdag ser ut för dig.
- Hur många är ni som träffas och vad gör man?
- Vad är det för aktiviteter som utspelas på arenan?
- Hur ser du på "klackaktiviteterna", ramsor, tifon, flaggor, symboler osv.?
 - Vilken funktion har de och vad är syftet?
- Hur ser du på gemenskapen i supporter-kulturen?
 - Vad tror du att den har för betydelse?
- Hur tror du att det kommer sig att man i klacken väljer att ingå i en gemenskap med helt främmande människor?

Moral

- Upplever du att ditt eget beteende förändras om du exempelvis befinner dig på läktaren live, från hur det skulle vara om du befann dig hemma och såg matchen på tv?
- Ser du någon förändring i ditt agerande under match?
 - Om den ändras, på vilket sätt ändras den och varför tror du att det är så?

Andra supportrar

- Hur upplever du motståndarnas supportrar?
- Vilken uppfattning och bild tror du att andra har om er/dig som supportrar?
- Hur ser du på supporterbråk?
 - Vilka tror du det är som bråkar och varför?
 - Vad gör man för sitt lag?
 - Vad tycker du om att det finns supportrar som använder våld?
 - Vad tycker du och hur ser du på medias rapportering om supportrar?
 - Om de skriver någonting negativt om laget du supportrar?

Framtiden

- Hur ser du på framtiden? Tror du att du kommer vara supporter i samma bemärkelse om 10-15 år?

BILAGA 3 ARBETSDELNING

Vad gäller arbetsdelningen i denna uppsats har arbetet uteslutande utförts av oss båda. Den text som sedermera hamnat i uppsatsen är text som vi tillsammans har arbetat fram och kommit överens om. Uppsatsen är skriven på en dator där båda har närvarat och turats om att skriva. Vår arbetsprocess har inneburit att vi diskuterat olika formuleringar och textavsnitt innan det skrivits, och att inget som inte båda är överens om har kommit med i den färdiga uppsatsen. Vi har under hela processen intagit kritiska positioner till varandra och stundtals diskuterat vissa stycken relativt lång tid. I dessa fall har vi kommit fram till en kompromiss som båda har kunnat acceptera. Då vi började med arbetet relativt tidigt har vi inte upplevt någon stress och tidsbrist, och tack vare detta har vårt arbetssätt varit möjligt. Det enda arbete som inte utförts tillsammans är transkriberingarna av intervjuerna där dessa delades upp. Inga större samarbetsvårigheter har förekommit, utan vi upplever båda snarare att det har varit väldigt roligt att producera denna uppsats.